

NEWSLETTER

NEWSLETTER IUNIE 2016

SUMAR

Cuvântul domnului av. dr. Gheorghe Florea, Președinte UNBR, rostit cu ocazia lucrărilor celui de-al XXX lea Congres al Uniunii Avocaților Europeni cu tema: ”Provocările cu care se confruntă avocatul în Europa secolului XXI”, Congres care are loc la Alba Iulia.

Mesajul Președintelui U.N.B.R., av. dr. Gheorghe Florea rostit la manifestarea științifică „Rolul publicisticii juridice în consolidarea instituțiilor statului de drept”, organizat de Uniunea Juriștilor din România, cu prilejul „Zilei Justiției”.

Concluziile întâlnirii Consiliului UNBR cu Ministrul Justiției, referitoare la proiectul de modificare a legii avocaturii.

Reguli privind efectuarea de percheziții ale birourilor avocațiale în țări din Uniunea Europeană și Canada.

Ultimele hotărâri CEDO validează conformitatea proiectului legii privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat cu Convenția europeană a drepturilor omului.

Recomandările Consiliului Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) privind protejarea confidențialității clienților în contextul activităților de supraveghere (Proiect).

Decizia nr. 140 03.06.2016 a Comisiei Permanente a U.N.B.R. pentru republicarea în formă consolidată a Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților și a Cererii tip de acordare a ajutorului din Fondul Fondului de Solidaritate a Avocaților.

Hotărârea nr. 102 din 04 iunie 2016 a Consiliului U.N.B.R. prin care se modifică și se completează Hotărârea nr. 216 din 03 decembrie 2011 a Consiliului U.N.B.R. privind aprobarea funcționării Fondului de Solidaritate al Avocaților.

COMUNICAT – Comisia Permanentă a Uniunii Naționale a Barourilor din România, întrunită în ședință la 20 mai 2016, a analizat situația creată ca urmare a informațiilor apărute în spațiul public cu privire la proiectul de modificare a Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

20 mai 2016

Cuvânt înainte

Stimați colegi,

Ne aflăm astăzi la Alba Iulia, oraș istoric, cu multiple semnificații în ceea ce privește unitatea națiunii. Ceea ce a dus la această unitate, a fost un ideal comun, care a dat oamenilor forța necesară înfăptuirii Marii Uniri.

Sărbătorim în fiecare an, la data de 24 iunie, Ziua Avocatului Român, care are la bază tot un ideal comun, și anume acela al avocaților, care în urmă cu 152 de ani au realizat că numai uniți într-un corp profesional cu valori și principii comune le va da forța pentru înfăptuirea dreptății în această țară. În 1864 a intrat în vigoare Legea pentru constituirea Corpului de Avocați, act normativ care a pus bazele avocaturii moderne și a fost prima lege care a consacrat organizarea profesiei într-un corp unitar. Această unitate s-a concretizat într-un spirit vizionar, care constituie temelul avocaturii și în zilele noastre.

Celebrăm astăzi valorile transmise de predecesorii noștri, unitatea profesiei bazată pe aspirația pentru adevăr și dreptate, pe principiile fundamentale pe care s-a construit profesia noastră.

Și iată că, printr-o fericită coincidență, ne aflăm și într-un cadru în care împărtășirea valorilor comune ale avocaților depășește granițele țării. Tot aici, la Alba Iulia, are loc cel de-al XXX lea Congres al Uniunii Avocaților Europeni, la care sunt prezenți avocați și alți profesioniști ai dreptului din toate colțurile Europei. Tema acestui Congres este ”Provocările cu care se confruntă avocatul în Europa secolului XXI”.

Da, sunt provocări, foarte multe provocări, de neimaginat cu doar câțiva ani în urmă! Provocările asupra profesiei se globalizează și sunt convins că inclusiv colegii noștri din alte țări, prezenți aici, le vor recunoaște. În condițiile expansiunii terorismului și a crimei organizate, păstrarea unui echilibru între drepturile fundamentale ale cetățenilor a devenit o misiune extrem de dificilă atât pentru autorități, în procesul legislativ, cât și pentru avocați și magistrați.

Mecanismele prin care sunt apărate drepturile fundamentale – dreptul la apărare, dreptul la un proces echitabil - se dereglează sub presiunea unor evenimente dramatice tot mai frecvente, care schimbă din temelii prioritățile și perspectivele legislative.

Am văzut deja că atât în România cât și în restul lumii catastrofele sunt cele care aduc mari reforme legislative. Numai că în aceste condiții, sub presiunea marilor emoții cauzate de astfel de evenimente, prezumția de nevinovăție, una dintre principalele arme ale apărării, devine o sintagmă lipsită de conținut. Oricine este arătat cu degetul în spațiul public devine suspect de drept! Este extrem de greu să dai credibilitate argumentelor pentru clientul tău, când acesta este supus deja oprobriului public prin media, când este condamnat deja de opinia publică.

Apare o justiție paralelă, în afara sălilor de tribunal, în care acuzarea și apărarea duc un război publicitar, în care forța care are PR-ul mai puternic câștigă. În acest război, care incită la răzburare, profesia de avocat este atacată implicit. Suntem în permanență sub presiunea oprobriului public, alături de clienții noștri prezumați vinovați. Argumentele raționale, tehnice pălesc sub marea forță a emoțiilor publice.

Trăim într-o epocă a diseminării instantanee a informației în toate colțurile lumii. Nu mai avem timpul de altădată pentru ”pregătirea apărării” când ne trezim cu acuzarea gata făcută în media, înainte chiar de orice acuzare oficială, în timpul perchezițiilor la care asistă mulțimea, la scara casei în care se efectuează.

Din păcate, chiar și discursul politic anticorupție conține în anumite cazuri și elemente de propagandă împotriva profesiei de avocat, acuzată că apără criminalii, teroriștii, hoții, prezumați deja vinovați și nu drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor.

Confuzia planează asupra principiilor de drept și ale apărării care erau de la sine înțelese până nu de mult atât de către legislativ cât și de către toți cetățenii. Puțini mai sunt aceia care realizează că fiecare om are dreptul la apărare atunci când apărarea este ea înseși acuzată, când prezumția de nevinovăție este sacrificată pe altarul unei justiții paralele, care este, de fapt, o injustiție. Scopul pentru care au fost setate principiile fundamentale ale profesiei, în special secretul profesional, este distorsionat în scopuri propagandistice.

Iată cu câte controverse s-a confruntat proiectul de modificare a legii nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, în care am dorit să întărim anumite garanții în apărarea justițiabilului. Câte acuze nefondate au fost aduse acestui proiect și culmea, astfel de acuze au provenit de la oameni prezumați că înțeleg principiile pe care sunt construite apărarea și justiția în general.

Unul dintre principiile fundamentale, cel al secretului profesional, care a stat dintotdeauna la baza credibilității avocatului este atacat, poreclit "superimunitate", calomniat că ar fi un tertip menit să ascundă complicități ale avocaților cu clienții lor. În ultima vreme, aproape că nu a trecut zi să nu apară vreo "calomnie" la adresa proiectului de lege și implicit a profesiei.

Chiar și hotărâri CEDO care validează, de fapt, conformitatea Proiectului de modificare a legii 51/1995 cu Convenția europeană au fost interpretate distorsionat și trunchiat, ca argument împotriva proiectului. Este vorba de hotărârea CEDO din 16 iunie 2016, în cauza Versini-Campinchi și Crasnianski contra Franței, care confirmă exact ce se prevede în proiect: faptul că principiul secretului profesional este setat pentru a se asigura principiul egalității de arme în apărarea justițiabilului, nu a avocatului, și că avocatul nu poate fi apărat prin aplicarea

principiului confidențialității comunicărilor avocat client, atunci când el însuși devine suspect pentru săvârșirea unor fapte penale.

Trăim așadar vremuri în care provocările la care este supusă profesia au dobândit un caracter de permanență și provin din cele mai neașteptate surse. Nu putem spera că într-un anumit termen le vom rezolva pe toate și ne vom putea vedea de treabă liniștiți.

Iată că nici nu am scăpat bine de plaga avocaturii paralele, una dintre marile probleme care ne-au măcinat ani la rând, că au apărut alte agresiuni la adresa profesiei și de data aceasta sunt **lovituri la temelie, la principiile fundamentale**.

Ne luptăm cu atacuri la principiul independenței avocatului prin tendințele de recalificare a activității acestuia în activitate dependentă. Ne luptăm cu atacuri până și la principiile onestității și loialității față de client. Cum altfel pot fi catalogate presiunile care se fac asupra avocaților de a-și denunța clienții, inclusiv prin instrumente legislative? Recent, Ministerul Finanțelor a pus în dezbatere publică un proiect de modificare a codului de procedură fiscală în care se dorește introducerea obligației avocaților de a informa zilnic ANAF cu privire la operațiunile în lei sau valută, despre care au luat cunoștință cu ocazia desfășurării activității, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 euro. Astfel de dispoziții au existat și în proiectul inițial al noului cod de procedură fiscală, însă în urma repetatelor apeluri ale UNBR au fost eliminate din varianta finală a codului. Am făcut din nou un apel pentru eliminarea acestor prevederi care încălcă grav secretul profesional deoarece obligația de raportare către ANAF a operațiunilor care depășesc un anumit plafon valoric transformă avocații în agenți administrativi și știrbește grav independența profesională a avocatului.

Prin urmare, **provocările actuale vin direct la adresa principiilor fundamentale ale profesiei**. Aruncarea în derizoriu a acestor principii pe care s-a construit avocatura înseamnă distrugerea încrederii în avocat și implicit distrugerea profesiei.

Anul acesta a apărut și știrea că primul robot-avocat din lume, creat de IBM, a fost ”angajat” de o companie din SUA! Mulți dintre dumneavoastră vor zâmbi ironic la așa o știre, dar lucrurile sunt destul de serioase. Fără toate aceste principii tot mai des atacate -principiile confidențialității, loialității, onestității – avocatul e tot un robot.

Astăzi, de Ziua Avocatului Român este momentul să ne gândim profund la principiile noastre comune și să ne unim forțele pentru a le apăra dacă nu vrem să fim înlocuiți de ”roboți”.

Nu mai putem face planuri pe termen lung întrucât imprevizibilitatea și hazardul sunt caracteristici ale vremurilor pe care le trăim.

Însă putem avea o viziune a ceea ce vrem să fim pe termen lung. E nevoie de o viziune unitară pe care numai unitatea profesiei o poate da!

Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România

avocat dr. Gheorghe Florea

Mesajul Președintelui U.N.B.R., av. dr. Gheorghe Florea rostit la manifestarea științifică „Rolul publicisticii juridice în consolidarea instituțiilor statului de drept”, organizat de Uniunea Juriștilor din România, cu prilejul „Zilei Justiției”.

30 iunie 2016

Mesajul Președintelui U.N.B.R.

Între „imprevizibilitatea” aplicării normei juridice și certitudinea apărării.

Revistele de specialitate juridică ale Barourilor și nevoia de informare continuă a avocatului.

Apărarea caută, de regulă, certitudini și răspunsuri.

Adesea, certitudinea apărării este o iluzie, iar găsierea unui răspuns unic la o problemă de drept nu este hărăzită, prin destin, judecății.

Judecata, ca operă de interpretare și aplicare a dreptului, se face tot mai des aici și acum și, inexorabil, încorporează atitudini, preconcepții, experiențe personale sau precedente – subiectiv cunoscut și selectate – pe care, în ansamblu, ne-am obișnuit să le numim „convingeri”.

Jurisprudenta nu este suficientă pentru dezvoltarea completă a unui mediu juridic coerent.

Viața intensă și accelerată din incinta instanțelor, mișcarea continuă sub presiunea timpului, ziua profesională împărțită între obligații și clienți, impun profesiei de avocat un ritm comun, caracterizat printr-o atmosferă de grabă, de preocupare, în continuă căutare de soluții rapide, bazate în special pe practică judiciară și doctrină de specialitate.

Selecția organizată de o revistă de specialitate pentru o astfel de nevoie este bine-venită.

Din cauze variate, mai ales datorită greutăților vieții, foarte mulți avocați nu au nici posibilitatea și nici timpul material necesar să culeagă cunoștințe teoretice la zi, din domeniul de specialitate juridică în care practică, decât dacă, peste cunoștințele teoretice dobândite în anii de studiu, se adauga obișnuința de a fi „la zi” prin studiu continuu.

Adesea ne mulțumim să adoptăm soluții, opinii, modalități de abordare a unei chestiuni asemănătoare, cu ceea ce auzim sau le dobândim zilnic, înaintea instanțelor sau într-o practică profesională bazată pe modele, unele „importate” din medii profesionale adesea incompatibile cu tradiția românească.

Deși este dificilă, în principiu, elaborarea intelectuală a materialelor scrise de avocat, cuprinzând reflecții și dezbateri cu caracter de actualitate juridică, este și devine, cu certitudine, un instrument de lucru pentru practicieni.

Utilitatea lucrărilor publicate în reviste de specialitate juridică, ancorate în practică și

inspirate din cazuistica jurisprudențială, este incontestabilă.

Avocații sunt confrunțați încă cu o practică judiciară incoerentă, astfel încât, deși sunt condamnați să nu rămână niciodată muți la problemele cărora trebuie să le găsească un răspuns, simt nevoia de a se adapta, din mers, la un mediu juridic în permanentă expansiune în spațiu și timp, în care faptele sunt tot mai mult predispușe la revoltă împotriva regulilor depășite sau inadaptate.

Mania legiferării, agravată de fluctuații normative sau inconsecvențe determinate de ignorarea ierarhiei actelor normative, graba cu care sunt întocmite reglementări impuse de nevoi sociale generale sau interese de grup, au făcut ca dreptul să parcurgă schimbări radicale, adesea prin legi speciale, care fac din ce în ce mai greu de identificat baza legală cea mai potrivită situațiilor de fapt, din ce în ce mai complexe.

Cumulul de baze legale a devenit „moda” prin care se deturneză prin subtilități tehnice rațiunea legii spre profitul injust, de moment, dar facil, într-un labirint juridic în care eterna „rătăcire” elimină previzibilitatea, iar discreționarul obturează certitudinea.

Nevoia de o analiză metodică a legislației, menită să ierarhizeze, să ordoneze, să interzică, dar să și permită coerent și logic o conduită clară, nedependentă de interpretarea convenabilă și contradictorie a aceleiași legi, nevoia de un instrument de lucru credibil, care să reflecte evoluția legislației și a jurisprudenței, sunt tot mai actuale.

Reforma tehnică realizată prin codificare a fost și este un prilej benefic pentru ca avocații să se implice în dezbaterile ocazionate de paginile revistelor de specialitate.

Sunt decisive pentru toți practicienii identificarea și prefigurarea de soluții tradiționale, îmbinate cu schimbări inovatoare, bazate pe precedente judiciare consacrate, pe soluții doctrinare, pentru înțelegerea sistemică a cadrului normativ, nuanțarea soluțiilor, adaptarea terminologiei și integrarea dreptului european în tiparele legislației naționale.

Indiferent de abordarea tehnocratică a procesului de codificare, modificările legislative nu trebuie să surprindă sau să genereze confuzii, în special, în rândul practicienilor.

Aceștia sunt îndreptățiți să exprime un punct de vedere în etapa găsirii formulei celei mai potrivite în aplicarea corectă a Noilor coduri, inclusiv prin paginile revistelor de specialitate juridică.

Avocații sunt convinși că din rațiuni pragmatice și din considerații de prestigiu și respect, practica dreptului va orienta invariabil doctrina și, invers, la izvoarele ideilor juridice fundamentale se vor afla creațiile jurisprudențiale, parte din ele sugerate de „apărare”.

Este încă nevoie ca dialogul de idei și comunicarea dintre teoreticieni și practicieni să fie facilitate de reviste cu conținut orientat spre nevoi imediate, dar și spre perspective ce convin viitorului național.

De aceea, istoria, dar și realitatea prezentă, au demonstrat ca inițiativa editării unor reviste de specialitate juridică, sub egida unui barou, este un semn al asumării conștiente a unei responsabilități împovăraătoare față de generațiile actuale și generațiile viitoare de profesioniști ai barei.

S-a dovedit benefică, în timp, strădania de a reflecta, în paginile revistelor Barourilor, viața profesională reală, concretizată în opinii doctrinare, aflată în permanent dialog și căutare de idei și soluții, zbuciumată de patimi și pasiuni pentru tot ce este nou, dar și actual, veșnic în căutare de „precedent”, pentru ilustrarea unui trecut meritoriu.

În condițiile în care toți avocații sunt îndemnați să se regăsească în paginile revistei unui barou, este necesar să se reamintească faptul că dezideratul pronunțării unei soluții corecte, în justiție, este adesea precedat de concretizarea în scris a unei apărări.

Dorința de precizie și siguranță, nevoia de nuanțe, adesea, doar mințile și imaginația avocaților le pot revărsa în viața de zi cu zi, în care, printr-un stil concis și complet, se detașează și avocatul care are experiența redactorului de revistă.

Avocatul care a subordonat totdeauna expunerea verbală a pledoariei formei scrise, singura care ajută cert scopului final și care este „mărturia” apărării, devine un bun mânuitor al condeiului, ca și al cuvântului!

O revistă a avocaților este modelul necesar pentru ca stilul exprimării în scris să devină pentru avocat o preocupare aptă să salveze aparențele pledoariei, care, adesea suferă prin folosirea unor cuvinte sau expresii care nu au accepțiunea juridică cea mai potrivită, ori care abundă în cuvinte sau expresii comune, care nu-l diferențiază suficient pe avocat.

Efortul pe care orice avocat îl face pentru a se regăsi în paginile unei reviste profesionale va elimina, sigur, treptat, în exprimarea specifică profesiei, cuvintele de uz comun, redactarea vulgară, redactarea amplificată inutil, repetarea de cuvinte, în favoarea redactării succinte, care să cuprindă elementele esențiale, argumente, idei, care să facă din avocat un comunicator eficient.

Lecturii inutile îi va fi preferată cert o revistă editată de baroul din care avocatul face parte, dacă lucrul bine făcut, obolul adus muncii și devotamentului față de profesie sunt răsplătite de reviste ale barourilor care dăinuie peste ani!

av. dr. Florea Gheorghe

Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România

Concluziile întâlnirii Consiliului UNBR cu Ministrul Justiției, referitoare la proiectul de modificare a legii avocaturii

iunie 2016

Recent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat două hotărâri esențiale în ceea ce privește evoluția reglementărilor ce privesc profesiei de avocat, de natură să lămurească și anumite controverse cu privire la proiectul de modificare a legii nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

Este vorba de hotărârile în cauza [Versini-Campinchi et Crasnianski contra Franței](#), ([traducerea în limba română AICI](#)) din 16 iunie 2016 și în cauza [Cevat Özel contra Turciei](#), din 7 iunie 2016.

În ciuda unor interpretări deformate vehiculate în spațiul public, **cele două hotărâri CEDO validează implicit conformitatea proiectului de modificare a legii nr. 51/1995 cu reglementările Convenției europene privind drepturile omului.**

Principala concluzie care se desprinde din hotărârea în cauza [Versini-Campinchi et Crasnianski contra Franței](#) este că secretul profesional nu este intangibil, în sensul că avocatul nu poate fi apărat prin aplicarea principiului confidențialității comunicărilor avocat client, atunci când el însuși devine suspect pentru săvârșirea unor fapte penale.

Foarte pe scurt, în această speță, avocații au fost interceptați tangențial, în executarea unui mandat de interceptare emis pe numele clienților lor. Conform legii, aceste înregistrări ar fi trebuit să fie anulate ca probe, deoarece erau acoperite de secretul profesional. Însă în timpul acestor interceptări, au rezultat probe care îi acuzau pe avocați pentru săvârșirea unor fapte penale. În aceste condiții, instanța franceză a refuzat să anuleze acele părți ale procesului verbal de transcriere a conversațiilor, care puteau constitui probe că avocații respectiv s-ar fi făcut vinovați de infracțiunile de încălcare a secretului profesional și de sfidare a curții. Totuși, a anulat acele pasaje acoperite de secret profesional, care ar fi putut compromite apărarea clienților.

CEDO a constatat că în aceste condiții nu există o încălcare a articolului 8 din Convenție, considerentul principal fiind acela că principiul confidențialității avocat client nu poate acoperi decât o comunicare făcută în scopul unei apărări oneste și conforme cu legea.

Practic, această hotărâre este o confirmare a ceea ce reprezentanții UNBR au atras atenția de nenumărate ori, și anume că **principiul secretului profesional este setat pentru a se asigura principiul egalității de arme în apărarea justițiabilului, nu a avocatului!**

Scopul principiului confidențialității nu este și nu a fost niciodată apărarea avocatului. Într-adevăr, și avocatul trebuie apărat împotriva presiunilor, a abuzurilor la care poate fi supus pentru a se obține probe împotriva clientului său. Însă pentru "apărarea apărării" există alte instrumente legislative, care constituie un alt subiect.

Așa cum a statuat CEDO în cauza *Versini-Campinchi et Crasnianski* contra Franței, **"misiunea de apărare cu care avocații sunt însărcinați este locul în care principiul (secretului profesional n.n.) își regăsește fundamentul"**. (par. 77). Secretul profesional nu poate fi considerat intangibil, atunci când aceștia exercită în numele clienților respectivi un anume tip de activități, îndepărtate de misiunea de apărare.

În promovarea proiectului de modificare a legii nr. 51/1995 s-a avut în vedere exceptarea expresă de la aplicarea principiului confidențialității a comunicărilor avocatului în relația sa cu clientul, atunci când există suspiciuni că avocatul ar fi săvârșit o faptă penală, depășind cadrul exercitării corecte a atribuțiilor sale. Aceste excepții sunt prevăzute expres în proiect: art [35, alin. 13](#) în cazul perchezițiilor la sediul avocatului și [art. 35, alin. 2ⁱ](#), în cazul interceptării convorbirilor avocat client.

Din păcate, aceste aspecte sunt omise sistematic din discursul criticilor proiectului, chiar și după ce ministrul justiției a admis în cadrul ședinței consiliului UNBR, ca a greșit atunci când s-a referit la așa numita "superimunitate" a avocaților.

S-a mai învederat de către unii critici ai proiectului de modificare a legii 51/1995 faptul că prevederile acestuia ar face practic imposibilă și ineficientă interceptarea avocaților, deoarece aceștia trebuie anunțați de judecător de îndată că împotriva lor s-a dispus măsura interceptării. Este o altă interpretare trunchiată, scoasă din context!

Art. 35, (2ⁱ) din proiect prevede: "Raportul dintre avocat și persoana pe care o asistă sau o reprezintă nu poate forma obiectul supravegherii tehnice decât dacă există date că avocatul săvârșește ori pregătește săvârșirea unei

infrațiuni dintre cele prevăzute în art.139 alin.(2) C.pr.pen. **Dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă că activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile dintre avocat și suspectul ori inculpatul pe care acesta îl apără, probele obținute nu pot fi folosite în cadrul niciunui proces penal, urmând a fi distruse, de îndată, de către procuror. Judecătorul care a dispus măsura este informat, de îndată, de către procuror. Judecătorul dispune informarea, de îndată, a avocatului".**

Prin urmare, proiectul spune foarte clar că judecătorul dispune informarea de îndată a avocatului în ceea ce privește faptul că a fost interceptat, nu că va fi interceptat!

Procurorul este obligat să-l informeze pe judecător că pe parcursul măsurilor de supraveghere au fost interceptate și comunicări confidențiale dintre avocat și client, iar judecătorul trebuie să-l informeze de îndată pe avocat! Rațiunea unei asemenea dispoziții este că, în conformitate cu jurisprudența CEDO, atât avocatul cât și clientul trebuie să aibă posibilitatea unui recurs efectiv!

În cauza [Cevat Özel contra Turciei](#), din 7 iunie 2016, CEDO a condamnat Turcia pentru încălcarea articolului 8 din Convenție deoarece instanța nu a notificat avocatul interceptat tangențial în legătură cu faptul că a fost supravegheat. El a descoperit întâmplător acest lucru în timp ce studia un dosar la grefa instanței.

Curtea a arătat "că **în cazul în care a încetat supravegherea, problema notificării ulterioare a măsurilor de supraveghere este indisolubil legată de cea a eficacității căilor de atac și, prin urmare, de existența unor garanții eficiente împotriva abuzul de putere în ceea ce privește supravegherea.** Persoana în cauză nu are posibilitatea, în principiu, să conteste retroactiv în instanță legalitatea acțiunilor întreprinse fără știrea sa, cu excepția cazului în care este notificată cu privire la acest aspect" (a se vedea considerentul 33 din Hotărârea CEDO în cauza [Cevat Özel contra Turciei](#))

Curtea a mai arătat că ” nu au existat garanții adecvate și eficiente împotriva eventualelor abuzuri ale puterilor statului cu atribuții de supraveghere, în cazul în care ascultarea autorizată de un tribunal, în privința informațiilor judiciare care îl privesc pe reclamant” (a se vedea considerentul 33 din Hotărârea CEDO în cauza [Cevat Özel contra Turciei](#))

În concluzie, toate interpretările deformate cu privire la proiectul de modificare a legii nr. 51/1995 pornesc de la omisiuni mai mult sau mai puțin intenționate ale celor care, prin discursul lor public, critică acest proiect. Atât potrivit reglementărilor în vigoare, cât și potrivit proiectului, interdicțiile de interceptare, respectiv percheziție NU se aplică și în cazul avocaților suspectați sau acuzați că au săvârșit fapte penale. Protecția secretului profesional este incidentă numai în cazul în care avocatul își exercită atribuțiile în mod legal.

A se vedea: [traducerea în limba română a Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Versini-Campinchi & Crasnianski contra Franței](#)

Reguli privind efectuarea de percheziții ale birourilor avocațiale în țări din Uniunea Europeană și Canada.

iunie 2016

REGULI PRIVIND EFECTUAREA DE PERCHEZIȚII ALE BIROURILOR AVOCAȚIALE.

I. Curtea Constituțională a Republicii Federale Germania a declarat neconstituțională percheziția efectuată la sediul profesional al avocatului, în situația în care acesta din urmă nu are calitatea de suspect. (*BVerfG 2 BvR 497/12, 2 BvR 498/12, 2 BvR 499/12, 2 BvR 1054/12 (3. Kammer des Zweiten Senats) - Beschluss vom 29. Januar 2015 (LG Stuttgart / AG Stuttgart)*)

Într-o recentă decizie, (29 ianuarie 2015) Curtea a stabilit concret premisele unei percheziții a sediului profesional al avocatului, numai în situația în care acesta din urmă are calitatea de suspect sau pe cea de învinuit.

Curtea a plecat de la premisa că o percheziție este inadmisibilă, atunci când, în urma ei, se ajunge la informații referitoare la clientela avocatului (art. 160 din Codul de Procedură Penală). De asemenea, art. 97 din Codul de procedură penală interzice ridicarea de acte ori înscrisuri referitoare la raporturile dintre avocat și client. Din acest motiv, percheziționarea sediului profesional al avocatului, în situația în care acesta din urmă nu are calitatea de suspect ori de învinuit este ilegală, iar documentele ridicate nu pot fi folosite în cadrul unei proceduri judiciare.

În situația în care avocatul este suspectat de săvârșirea sau participarea la săvârșirea unei infracțiuni, efectuarea percheziției trebuie să aibă în vedere calitatea avocatului de organ independent în procesul de administrare a justiției.

Curtea Constituțională a trebuit să decidă într-un caz în care i s-a imputat avocatului că se sustrage de la obligația de întreținere față de cei trei copii rezultați dintr-o căsătorie anterioară, prin falsificarea unor documente privitoare la veniturile realizate.

În aceste condiții, judecătorul de instrucție a emis mandat de percheziție la sediul societății de avocați, în cadrul căreia suspectul își desfășura activitatea, ocazie cu care au fost ridicate, printre altele, documente contabile și o agendă cu termene. Avocatul a formulat plângere privind neconstituționalitatea mandatului de percheziție și a avut câștig de cauză.

Curtea Constituțională a stabilit în decizia sa câteva criterii fundamentale care trebuie respectate la efectuarea perchezițiilor sediilor profesionale ale avocaților, chiar și în situația în care un avocat este suspectat ori învinuit de comiterea unei infracțiuni.

Altfel decât la o percheziție "normală", trebuie avut în vedere nu numai dreptul fundamental al

inviolabilității domiciliului, ci se impune, în special, respectarea unor interese generale care se bazează pe faptul ca anumite locații (birouri avocațiale, cabinete medicale, etc...) să nu poată fi cercetate cu ușurință de autorități statale. În aceste condiții, organele de cercetare penală trebuie să țină cont de dimensiunea limitelor aduse activității profesionale a celui în cauză.

Din aceste considerente, Curtea concluzionează că suspiciunea privind comiterea unei fapte penale care să impună efectuarea unei percheziții a sediului profesional al unui avocat trebuie atent cântărită. Suspiciunea comiterii unei infracțiuni minore, cum ar fi încălcarea obligației de întreținere nu justifică, de regulă, efectuarea unei percheziții.

Important este considerentul limpede exprimat de Curte, în sensul că mandatul de percheziție a unui birou avocațial trebuie să aibă în vedere, în mod explicit, că în astfel de situații se intervine nu numai asupra drepturilor fundamentale ale suspectului dar și asupra unor interese de ordin general care privesc relațiile de încredere ale publicului în raport cu anumiți profesioniști.

2. Republica Cehă.

Codul de procedură penală permite organelor de urmărire penală să efectueze percheziții ale birourilor avocațiale. În situația în care în incinta supusă percheziției se găsesc documente acoperite de secretul profesional, este obligatorie solicitarea de cooperare din partea baroului.

Autoritatea judiciară care efectuează percheziția poate verifica astfel de documente numai în prezența și cu aprobarea reprezentantului baroului, care participă la efectuarea percheziției. În situația în care reprezentantul baroului refuză să permită accesul la astfel de documente, acestea vor fi sigilate în prezența organului de urmărire penală, a reprezentantului baroului și a avocatului în cauză și vor fi predate în custodia baroului.

La solicitarea organului de urmărire penală, refuzul reprezentantului baroului poate fi complinit printr-o hotărâre judecătorească. O astfel de cerere trebuie făcută în termen de 15 zile de la data la care reprezentantul baroului a refuzat accesul la documente. Judecătorul poate

da curs unei astfel de cereri în situația în care consideră că documentele respective nu intră în sfera secretului profesional. În cazul în care cererea este respinsă, documentele în cauză vor fi remise avocatului.

În ceea ce privește interceptarea convorbirilor dintre client și avocat, în situația în care ele se referă la aspecte ce țin de secretul profesional, organul de urmărire penală are obligația de a distruge imediat înregistrarea și de a nu folosi informațiile obținute pe această cale.

Nici organele de siguranță ale statului nu pot încălca secretul profesional al avocatului.

3. Franța

Percheziția efectuată asupra unui birou avocațial este circumscrisă prevederilor art.56 și 57 din Codul de procedură penală. Ea poate avea loc la biroul sau la domiciliul avocatului numai în prezența decanului baroului sau a unui reprezentant al acestuia din urmă.

Magistratul care a dispus efectuarea percheziției are obligația de a-l informa pe decan asupra obiectului percheziției și asupra faptei penale de comiterea căreia avocatul este **suspectat** ori învinuit. De asemenea îi va aduce la cunoștință decanului care sunt documentele ce urmează a fi căutate.

O percheziție generală, de natură a-l împiedica pe avocat să își exercite profesia, nu poate fi efectuată. Documentele ce urmează a fi ridicate nu pot fi consultate decât de magistratul care a dispus efectuarea percheziției și de decanul baroului.

Decanul baroului se poate opune la ridicarea unui document atunci când consideră că prin aceasta se violează secretul profesional. Documentul în cauză este sigilat în mod distinct și transmis, împreună cu un raport, judecătorului de libertăți și detenție, care va trebui să decidă asupra documentului, în termen de maxim 5 zile, prin încheiere. Încheierea nu poate fi atacată.

Nici o prevedere nu poate obliga un avocat să încălce secretul profesional, chiar dacă i se solicită acest lucru de către autorități ale securității statului.

4. Danemarca

În situația în care într-un birou avocațial supus percheziției se află documente acoperite de secretul profesional, autoritatea care efectuează percheziția trebuie să solicite cooperarea din partea baroului. Consultarea unui astfel de document se poate face numai în prezența și cu consimțământul reprezentatului baroului.

Reprezentantul baroului va fi prezent pe tot parcursul percheziției, având dreptul de a consulta orice document ce ar urma să fie ridicat. Totodată, va putea să își dea consimțământul cu privire la consultarea și ridicarea documentului în cauză ori să refuze. În această din urmă situație, documentul va fi sigilat în prezența tuturor participanților la percheziție, de așa manieră încât acesta să nu poată fi distrus ori consultat și va fi predat de îndată în custodia baroului.

Refuzul reprezentantului baroului poate fi complinit, la cerere, în termen de maxim 15 zile, prin încheiere pronunțată de un judecător. În situația în care cererea autorității care efectuează percheziția este respinsă, documentele vor fi restituite avocatului.

5. Bulgaria

În conformitate cu prevederile art. 33 din Legea avocaturii, înscrisurile, documentele, inclusiv cele în format electronic, dosarele, echipamentele electronice, sunt inviolabile și nu pot forma obiect al unei percheziții, al unor măsuri de copiere, verificare sau ridicare. Nu există excepții de la această regulă.

Totodată, domiciliul sau biroul unui avocat pot fi supuse percheziției doar atunci când avocatul este suspectat ori învinuit de comiterea unei infracțiuni. Solicitarea de emiteră a unui mandat de percheziție trebuie să cuprindă, în mod expres, o astfel de mențiune.

6. Canada. Baroul British Columbia. (<https://www.lawsociety.bc.ca>)

La solicitarea Președintelui Înaltei Curți, Baroul, împreună cu Ministerul Public, Ministerul Justiției și Asociația Șefilor de Poliție a pus la punct un set de reguli privind executarea mandatelor de percheziție ale birourilor

avocațiale. Scopul a fost acela de a clarifica pașii care trebuie urmați pentru respectarea secretului profesional în timpul percheziției.

1. Numirea unui judecător delegat. Acesta are competența de a cerceta și de a ridica documente, inclusiv documente electronice și imagini ale datelor salvate în echipamentul electronic al avocatului, inclusiv computerul ca atare. El va trebui să mențină continuitatea și confidențialitatea documentelor în condițiile stabilite prin mandatul de percheziție.

2. Înainte de a ajunge la biroul avocațial supus percheziției, organul de urmărire penală va informa Baroul din British Columbia asupra existenței mandatului și a datei la care se va desfășura percheziția, fără a menționa locația în care aceasta va avea loc. În situația în care cel însărcinat cu efectuarea percheziției consideră oportun, baroul va fi informat și asupra locației exacte. Acest lucru va permite baroului să desemneze un reprezentant care va putea oferi asistență avocatului în prezența acestuia din urmă, a judecătorului delegat și a celui ce efectuează percheziția. Baroul va asigura confidențialitatea asupra tuturor informațiilor obținute.

3. Ofițerul însărcinat cu efectuarea percheziției va asigura informarea avocatului și îi va pune în vedere că poate lua legătura cu baroul pentru a i se acorda asistență.

4. Nici-o operațiune menționată în mandatul de percheziție nu va putea fi efectuată în lipsa împlinirii condițiilor prevăzute la punctele 2 și 3 și până la sosirea judecătorului delegat.

5. Dacă se consideră necesar, se poate apela la serviciile unui expert criminalist de specialitate, care va proceda la cercetarea tuturor sistemelor electronice, va putea copia documente ori imagini aflate în memoria computerului cu respectarea întocmai a confidențialității asupra datelor accesate.

6. Toate documentele ridicate de judecătorul delegat vor fi plasate în pachete distincte, sigilate, și marcate pentru identificare fără a putea fi consultate de organul de urmărire penală sau de oricare alt terț.

7. După efectuarea percheziției, judecătorul delegat va plasa documentele în custodia Curții.

8. După ce documentele au fost încredințate în custodia Curții, aceasta poate permite judecătorului delegat și expertului criminalist accesul la documente în vederea identificării persoanelor care trebuie notificate asupra ridicării și a determinării faptului că respectivele documente se circumscriu mandatului de percheziție.

9. Ulterior se va permite avocatului celui în cauză accesul la documente, pentru a verifica dacă documentele sunt acoperite de secretul profesional și pentru a solicita, dacă va fi cazul, eliminarea lor din rezultatele percheziției.

10. Judecătorul delegat va depune toate eforturile pentru a lua legătura cu clienții avocatului ale căror interese pot fi afectate prin efectuarea percheziției. Judecătorul delegat va informa clienții cu privire la executarea mandatului de percheziție și la ridicarea unor înscrisuri care ar putea intra în sfera confidențialității și că aceste înscrisuri se află în custodia Curții și nu au fost consultate de organul de urmărire penală. De asemenea li se va pune în vedere clienților că au posibilitatea de a contesta ca astfel de documente să fie puse la dispoziția organului de urmărire penală. Contestația va fi soluționată de Curte.

.....
 .....
 .....
 .....

16. Documentele apreciate de Curte ca neintrând în sfera secretului profesional vor fi transmise organului de urmărire penală, în vederea continuării cercetărilor.

17. Documentele apreciate ca intrând în sfera secretului profesional vor fi returnate unei persoane desemnate de Curte.

7. Canada (Cadrul legal referitor la perchezițiile asupra birourilor avocațiale).

În scopul protejării secretului profesional al avocatului, judecătorul de drepturi și libertăți trebuie să respecte următoarele reguli, atunci când dispune efectuarea unei percheziții:

1. Nu este permisă emiterea unui mandat de percheziție având drept obiect înscrisuri protejate de secretul profesional al avocatului.

2. Anterior începerii percheziției, organele de cercetare trebuie să facă dovada că nu există o alternativă rezonabilă la percheziție.

3. Când un judecător permite percheziționarea unui birou avocațial, trebuie solicitat organelor de anchetă să asigure protecție maximă confidențialității raporturilor client-avocat.

4. Cu excepția situației în care mandatul autorizează în mod expres examinarea, copierea și ridicarea unui document identificabil, toate înscrisurile aflate în posesia unui avocat vor fi sigilate înainte de ridicarea lor.

5. Trebuie depuse toate eforturile în vederea contactării avocatului și a clientului acestuia din urmă, înainte de începerea percheziției. Dacă avocatul ori clientul nu au putut fi contactați, un reprezentant al baroului va avea dreptul de a supraveghea sigilarea și ridicarea de înscrisuri.

6. Ofițerul împuternicit cu executarea mandatului, va informa judecătorul asupra eforturilor depuse în vederea contactării tuturor persoanelor care beneficiază de protecția confidențialității, dându-se acestora posibilitatea de a se opune ridicării de înscrisuri, iar dacă cererea este respinsă, aceasta să poată fi soluționată prin încheiere judecătorească.

7. Dacă o notificare asupra dreptului de a opune secretul de serviciu nu este posibilă, avocatul care se află în posesia înscrisurilor ori un alt avocat desemnat de barou sau de curte, va examina documentele pentru a stabili dacă secretul profesional poate fi opus.

8. Procurorul general poate solicita judecătorului accesul la documente, dar nu le poate consulta anterior acestei solicitări. Organele de anchetă nu pot consulta documentele decât după ce judecătorul stabilește că acestea nu sunt acoperite de secretul profesional.

9. Dacă înscrisurile au fost considerate ca nefiind acoperite de secretul profesional, ele vor putea fi folosite pe parcursul urmăririi penale.

10. Documentele considerate a fi confidențiale trebuie înapoiate de îndată beneficiarului secretului profesional ori unei terțe persoane desemnate de curte.

Vechea Secțiune 488.1 din Codul de Procedură Penală, privind percheziționarea birourilor avocațiale a fost declarată neconstituțională. [*Lavallee, Rackel & Heintz v. Canada (Attorney General)*; *White, Ottenheimer & Baker v. Canada (Attorney General)*; *R. v. Fink*, [2002] 3 SCR 209, 2002 SCC 61 (*CanLII*)]

Notă : Sursa pentru punctele 2 - 5 o reprezintă volumul publicat de Universitatea din Cambridge sub titlul "Professional Secrecy of Lawyers in Europe", accesibil, în parte prin sistemul Google Books.

Recomandările Consiliului Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) privind protejarea confidențialității clienților în contextul activităților de supraveghere (Proiect)

I. INTRODUCERE

În ultimii ani, CCBE și-a exprimat îngrijorările majore¹ în legătură cu dezvăluirile referitoare la metodele de lucru ale serviciilor naționale de informații. Aceste îngrijorări se referă în special la faptul că organismele de stat au competențe de anchetă secrete și/sau controlate insuficient și utilizează tehnologii de localizare și urmărire foarte sofisticate și avansate pentru a accesa date din comunicările cetățenilor, într-un mod

generalizat, pe scară largă, fără se bazeze pe suspiciuni. Deși aceste tehnologii pot aduce beneficii în combaterea terorismului și crimei organizate, creează un număr de probleme noi specifice care trebuie abordate, în special în ceea ce privește caracterul legal al ingerinței în drepturile fundamentale ale omului.

Această ingerință devine deosebit de periculoasă atunci când guvernele accesează date și comunicări cărora le-a fost acordată o protecție specială prin lege. Evident, este situația comunicărilor între avocați și clienții acestora. În toate statele membre ale Uniunii Europene, legea oferă protecție împotriva dezvăluirii informațiilor comunicate între avocat și client în condiții de confidențialitate. Fără această protecție, însăși funcționarea statului de drept este subminată.

Ar putea fi afectate mai ales accesul la justiție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la viață privată. Aceste drepturi sunt protejate în numeroase documente juridice interne și internaționale, printre care se numără [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) (ECHR) și [Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene](#). Subminarea confidențialității comunicării avocat – client – indiferent dacă această confidențialitate se bazează pe conceptul de secret profesional sau (așa cum se întâmplă în unele jurisdicții) pe privilegiul profesiei juridice – înseamnă încălcarea obligațiilor internaționale, negarea drepturilor acuzatului și compromiterea generală a caracterului democratic al statului.

Acest aspect a fost recunoscut de către diferite organisme internaționale. Parlamentul European, de exemplu, a adoptat în octombrie 2015 o rezoluție referitoare la măsuri subsecvente² în legătură cu supravegherea electronică de masă a cetățenilor UE în care se subliniază că drepturile

¹[Declarația CBE privind supravegherea electronică de masă de către organismele guvernamentale \(inclusiv datele avocaților europeni\)](#), 2013; [Studiu comparativ efectuat de CCBE în legătură cu supravegherea guvernamentală a datelor avocaților în Cloud](#), 2014; [Avocații europeni salută acțiunea Parlamentului European împotriva supravegherii electronice de masă](#), 2014; [Scrisoare către Parlamentul Poloniei în legătură cu proiectul de lege privind modificările aduse legii privind instituția poliției și altor legi în legătură cu hotărârea Tribunalului Constituțional al Poloniei din 30 iulie 2014](#), 2016; [Scrisoarea CCBE adresată lui James Brokenshire, MP, Ministru pentru Imigrație și Securitate în cadrul guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord](#), 2015; [Curtea olandeză susține decizia instanței inferioare prin care este interzisă supravegherea comunicărilor avocaților după intervenția de succes a CCBE](#), 2015; [CCBE a intervenit în fața Consiliului Constituțional al Franței pentru a apăra confidențialitatea comunicărilor între avocați și clienții acestora](#), 2015.

²[Rezoluția](#) Parlamentului European, „Măsuri luate în urma rezoluției Parlamentului European din 12 martie 2014 privind supravegherea electronică de masă a cetățenilor UE”, 29 octombrie 2015.

cetățenilor UE trebuie protejate împotriva oricărei supravegheri a comunicărilor confidentiale cu avocații. În plus, Parlamentul European a solicitat în mod explicit Comisiei Europene să adopte o comunicare în această privință³. În plus, în 2015, Consiliul Europei a adoptat și a dat publicității mai multe lucrări pe această temă. Adunarea Parlamentară a adoptat o rezoluție⁴ în care a evidențiat faptul că interceptarea comunicărilor privilegiate ale avocaților reprezintă o amenințare la adresa drepturilor fundamentale, în special a dreptului la viață privată și a dreptului la un proces echitabil. Comisia de la Veneția a dat publicității o versiune actualizată⁵ a unui raport anterior privind supravegherea democratică a serviciilor de securitate și informații în care se recunoaște că, în ceea ce privește comunicările avocat-client, trebuie asigurată o protecție ridicată care să includă garanții procedurale și supraveghere externă puternică. În sfârșit, Comisarul pentru Drepturile Omului a subliniat într-un document de discuție⁶ că interceptarea comunicărilor între avocați și clienții acestora poate submina egalitatea de mijloace a părților și dreptul la un proces echitabil.

Deși importanța acestui principiu nu poate fi contestată, în prezent principiul este serios amenințat. Ultimele evenimente din diferite țări europene compromit protecția acordată în mod tradițional secretului profesional de către statele democratice.⁷

Scopul prezentului document este de a informa legislatorii și decidenții de la nivelul UE în legătură cu standardele care trebuie respectate pentru a asigura că principiul esențial al secretului profesional nu este subminat în legătură cu practicile statului ce implică interceptarea datelor din comunicări în scopul supravegherii și/sau aplicării legii.

II. SECRETUL PROFESIONAL – SENS ȘI DOMENIU DE APLICARE

Secretul profesional și privilegiul profesiei juridice

Eficiența avocaților atunci când apără drepturile clienților depinde de existența unei încrederi în legătură cu respectarea confidențialității comunicărilor dintre avocat și client. Acest aspect este recunoscut de secole pe întregul teritoriu al Europei. Practic, fără această garanție, există pericolul ca, pe de o parte, clientul să nu aibă încrederea necesară pentru a face dezvăluiri complete și sincere avocaților săi și, pe de altă parte, avocații să nu dispună de informații suficiente (ce ar putea fi importante) care să-i permită să ofere clientului servicii de consiliere complete și cuprinzătoare și să îl reprezinte eficient. În unele jurisdicții din Europa, această

³Ibid, §43.

⁴Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, [Rezoluția 2045](#), 21 aprilie 2015, §4.

⁵ Comisia de la Veneția din cadrul Consiliului Europei, „[Actualizarea Raportului din 2007 privind supravegherea democratică a serviciilor de securitate și a Raportului privind supravegherea democratică a serviciilor de informații care folosesc interceptarea semnalelor](#)”, 2015, §18 și 106.

⁶ Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, „[Supravegherea democratică și eficientă a serviciilor naționale de securitate](#)”, Document de discuție, Consiliul Europei, 2015, 27.

⁷În Franța, de exemplu, recent adoptata lege privind informațiile (*loi sur le renseignement*) ar permite agențiilor de informații să folosească tehnici de spionaj mai ample ca niciodată și să aibă acces la metadatele privind toate comunicările (inclusiv cele între avocați și clienții acestora). În Olanda – în urma unei plângeri împotriva statului olandez depuse în iunie 2015 de către o firmă de avocatură cu sprijinul CCBE – instanța a solicitat guvernului să stopeze orice supraveghere a comunicărilor avocaților până în momentul în care poate să pună la dispoziție garanții suficiente, inclusiv supraveghere independentă, ambele măsuri fiind considerate insuficiente. În Polonia, guvernul a propus de curând modificări ale Legii privind instituția poliției și ale altor legi privind serviciile secrete de stat, în special în legătură cu reglementarea supravegherii datelor și păstrării datelor. Aceste modificări cuprind dispoziții ce prevăd accesul fără rezerve la informațiile protejate prin secret profesional. În sfârșit, Proiectul de lege privind competențele de investigare din Marea Britanie a fost denunțat ca reprezentând o amenințare la adresa secretului profesional de către Barourile și Societățile de avocatură din Marea Britanie, deoarece ar acorda acces larg la informațiile confidentiale privind clientul, fără a oferi o protecție legală privilegiului profesiei juridice, limitându-se la un „cod de practică” fără valoare de lege.

garanție este oferită prin plasarea comunicărilor în cauză sub protecția privilegiului profesiei juridice, iar în alte jurisdicții prin considerarea comunicărilor drept secrete profesionale. Însă ambele abordări urmăresc același scop: protejarea informațiilor generate în cadrul relației avocat-client pentru a oferi sau a primi servicii de consiliere juridică și/sau reprezentare în orice acțiuni în justiție.

Deși scopul prezentului document nu constă în analiza detaliată a privilegiului profesiei juridice și a secretului profesional, este util să înțelegem abordarea generală amplă în cazul fiecărui concept.⁸

Conceptul de privilegiu al profesiei juridice oferă comunicărilor între avocat și client privilegiul confidențialității care aparține clientului. Din relația avocat-client decurge obligația avocatului de a păstra în condiții de confidențialitate toate comunicările dintre el și client care au legătură cu atribuțiile sale, conform instrucțiunilor primite de la client, cu excepția cazului în care clientul renunță la această confidențialitate. Această obligație civilă devine o obligație deontologică. Cu toate acestea, este important să înțelegem că privilegiul nu se aplică acelor comunicări care nu au legătură cu relația dintre client, în calitate de client, și avocat, în calitate de avocat al clientului. De exemplu, nu se aplică acelor comunicări dintre o persoană și un avocat care acționează în calitate de avocat al clientului în anumite chestiuni care nu se înscriu în relația profesională. Iată un exemplu clar: un avocat este implicat în apărarea unui client într-o cauză penală, acesta din urmă fiind acuzat de săvârșirea unui jaf la o bancă sau a unui act de terorism, însă, în situația în care avocatul este complicele clientului în ceea ce privește punerea la cale a jafului sau a actului de terorism, este evident că respectivele comunicări nu pot intra sub incidența secretului profesiei juridice. În unele jurisdicții de drept comun, această situație este de obicei numită „excepție de inechitate”, deși

este important să menționăm că nu este vorba cu adevărat despre o excepție: este mai degrabă o chestiune care nu intră de la bun început sub incidența privilegiului secretului profesional.

Atunci când baza este secretul profesional, obligația de a păstra confidențialitatea comunicărilor este absolută. Este o obligație ce îi revine în mod direct avocatului și la care, în majoritatea jurisdicțiilor, clientul nu poate renunța. Este posibil ca încălcarea acestei obligații să nu fie considerată doar o încălcare a obligațiilor civile și/sau deontologice (așa cum se întâmplă în cazul privilegiului profesiei juridice), ci să atragă răspunderea penală în unele jurisdicții. În ciuda acestor diferențe importante, similaritatea dintre conceptul de secret profesional și cel de privilegiu al profesiei juridice constă în faptul că acestea nu se aplică într-o cauză în care avocatul este implicat, împreună cu clientul, în punerea la cale a unei activități criminale.

Pentru mai multă claritate, în prezentul document, termenul „secret profesional” se referă la ambele concepte.

Fără confidențialitate nu există proces echitabil

În majoritatea sistemelor juridice se consideră că în cazul în care unui cetățean i se refuză dreptul de a i se garanta confidențialitatea, respectiv dreptul de a fi protejat împotriva dezvăluirii comunicărilor pe care le are cu avocatul său, este posibil să i se refuze și accesul la consiliere juridică și justiție. Astfel, secretul profesional este considerat un instrument prin care se poate asigura accesul la justiție și menținerea statului de drept. Într-adevăr, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a corelat în mod repetat respectarea secretului profesional cu respectarea articolelor 6 și 8 din ECHR. În primul rând, Curtea a considerat că „dreptul unui acuzat de a comunica cu avocatul său în lipsa oricărei alte persoane face parte din cerințele de bază ale unui

⁸ O discuție completă se găsește în următoarele rapoarte: „Raport privind secretul profesional, confidențialitatea și privilegiul profesiei juridice în cele nouă state membre ale Comunității Europene”, CCBE, D.A.O. Edward, Q.C., 1976; „Actualizarea raportului Edward privind secretul profesional, confidențialitatea și privilegiul profesiei juridice în Europa”, CCBE, 2003; „Profesioniștii din domeniul juridic reglementați și privilegiul profesional în Uniunea Europeană, Spațiul Economic European și Elveția și alte jurisdicții europene”, CCBE, John Fish, 2004.

*proces echitabil într-o societate democratică și derivă din articolul 6 alineatul 3 (c) din Convenție*⁹. De asemenea, Curtea a afirmat că „dreptul fiecăruia la un proces echitabil”¹⁰ depinde de „relația de încredere care există între [avocat și client]”. În al doilea rând, Curtea a evidențiat în repetate rânduri că subminarea secretului profesional poate reprezenta o încălcare a articolului 8 care protejează dreptul la respectarea vieții private și de familie. Într-adevăr, articolul „permite o protecție mai puternică a schimburilor de informații dintre avocați și clienții săi”. În același spirit, Curtea stabilește astfel: „acest lucru este justificat prin faptul că avocaților li se atribuie un rol fundamental într-o societate democratică, acela de a apăra părțile la litigiu. Cu toate acestea, este imposibil să ducă la îndeplinire această sarcină esențială dacă nu pot să garanteze celor pe care îi apară că schimburile lor de informații vor fi confidențiale”.

Jurisprudență

Curțile europene, atât cea din Luxemburg, cât cea din Strasbourg, au o jurisprudență vastă referitoare la secretul profesional în care este evidențiată importanța acestui principiu. Secretul profesional este consacrat și în instrumentele juridice europene. În plus, toate statele membre ale Uniunii Europene recunosc faptul că secretul profesional este unul dintre obiectivele majore și principiile de reglementare ale profesiei juridice, iar încălcarea acestuia reprezintă în unele state membre ale UE nu doar o încălcare a unei obligații profesionale, ci și o infracțiune. În plus, în Carta principiilor de bază ale avocatului european, Codul deontologic al avocatului european și multe alte documente, CCBE prevede că secretul profesional este una dintre

valorile fundamentale ale profesiei de avocat în Europa. Mai jos sunt prezentate mai detaliat deciziile esențiale ale instanțelor europene, instrumentele juridice europene relevante, precum și propriile documente ale CCBE.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE): speța AM&S

În speța *AM&S/Comisia*, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a recunoscut că păstrarea confidențialității în legătură cu anumite comunicări între avocat și client constituie un principiu general de drept, comun legislațiilor tuturor statelor membre și, prin urmare, un drept fundamental protejat de legislația comunitară.¹² Curtea a afirmat că „orice persoană trebuie aibă posibilitatea, fără nicio constrângere, de a consulta un avocat a cărui profesie presupune acordarea de consiliere juridică independentă tuturor celor care au nevoie de aceasta”, și că, prin urmare, confidențialitatea anumitor comunicări între avocat și client trebuie protejată. Secretul profesional poate fi invocat nu doar de persoanele fizice, ci și de companiile care ar putea face obiectul unei investigații a Comisiei, indiferent de statutul juridic al acestora. Acesta se aplică tuturor documentelor care ajung în mâinile avocatului sau ale clientului, precum și tuturor comunicărilor care provin de la oricare dintre ei.

Decizia CJUE a fost și continuă să fie deosebit de importantă, întrucât a confirmat protejarea comunicărilor privilegiate (contestată până în 1978) și a definit aria de aplicare a privilegiului profesiei juridice și implicațiile practice ale acesteia. CJUE a remarcat că secretul profesional este strâns legat de conceptul referitor la rolul avocatului de colaborator în administrarea

⁹CEDO, *S./Elveția* (12629/87), 1991, §48. A se vedea, de asemenea, CEDO, *Domenichini/Italia* (15943/90), 1996, §39; CEDO, *Öcalan/Turcia* (46221/99), 2005, §1333; CEDO, *Moiseyev/Rusia* (62936/00), 2008, §209; CEDO, *Campbell/Regatul Unit* (13590/88), 1992, §§ 44-48.

¹⁰CEDO, *Michaud/Franța* (12323/11), 2012, §117-8.

¹¹ Ibid; a se vedea, de asemenea, CEDO, *Kopp/Elveția* (23224/94), 1998.

¹²CEDO, *AM & S/Comisia* (155/79), 1982, §16 și 18.

¹³Ibid. Deși speța *AM&S* s-a referit la inspecții, în general, s-a recunoscut că principiile stabilite în această cauză se aplică și cererilor de informații ale Comisiei. Speța *AM&S* a avut ca punct de pornire o controversă referitoare la confidențialitatea unei serii de documente găsite la sediul *AM&S* – o societate comercială din Marea Britanie – pe parcursul unei anchete cu privire la existența unui cartel. Compania a refuzat să prezinte anumite documente invocând faptul că este vorba despre comunicări scrise privilegiate între avocat și client. Comisia Europeană a emis o decizie prin care a solicitat *AM&S* să pună la dispoziție documentele respective.

justiției de către instanțe¹⁴. CCBE a intervenit în cauză în sprijinul reclamantei.

În speța *AM&S*, CJUE a definit aria de aplicare a secretului profesional în sistemul Comunității Europene, pe baza tradițiilor juridice comune statelor membre. A interpretat regulamentul 17 în sensul protejării confidențialității comunicărilor scrise dintre un avocat și clienții săi, sub rezerva a două condiții, introducând elemente ale acestei protecții despre care s-a constatat că sunt comune legislațiilor statelor membre din 1982, respectiv: (i) comunicările trebuie să aibă loc pentru și în interesul drepturilor la apărare ale clientului, și (ii) comunicările trebuie să fie întocmite de avocați independenți care dispun de calificările necesare pentru a-și practica profesia în orice țară a SEE.

În ceea ce privește prima cerință, CJUE a subliniat că trebuie asigurată exercitarea deplină a drepturilor la apărare în contextul procedurilor de investigare derulate de Comisie și că protecția confidențialității comunicărilor scrise între client și avocat reprezintă un corolar esențial al drepturilor la apărare. Așadar, Curtea recunoaște faptul că toate comunicările scrise transmise după inițierea procedurilor trebuie protejate. Cu toate acestea, întrucât Comisia poate să declanșeze o investigație înainte de inițierea formală a procedurii, Curtea a afirmat că – pentru a nu descuraja întreprinderile să solicite consiliere juridică cât mai repede – protejarea secretului profesional se aplică și pentru orice comunicare

scrisă anterioară care are legătură cu obiectul procedurii. Consilierea juridică este considerată o etapă „pregătitoare” în cadrul apărării întreprinderii¹⁵.

În baza celei de-a doua cerințe stabilite în speța *AM&S*, secretul profesional se aplică doar comunicărilor scrise întocmite de avocați independenți care au dreptul să își practice profesia în unul dintre statele membre, chiar dacă este vorba despre același stat membru în care își are domiciliul clientul.¹⁶ Acest lucru înseamnă că, prin definiție, comunicările ce implică avocați calificați în țări terțe precum Statele Unite ale Americii nu sunt considerate privilegiate în temeiul regimului juridic din UE, chiar dacă avocații respectivi își au sediul în CE.

În plus, noțiunea de „avocat independent” nu cuprinde, în opinia Curții, orice expert juridic care are obligații față de clientul său în baza unei relații de muncă¹⁷. Curtea a constatat că această cerință, în legătură cu poziția și statutul consilierului juridic, se bazează pe „*conceptul conform căruia rolul avocatului este de a coopera în cadrul administrării justiției de către instanțe și de a i se solicita să acorde, în condițiile unei independențe absolute, și având în vedere interesele majore ale speței în cauză, asistența juridică de care are nevoie clientul*”.¹⁸ În ciuda mențiunii că „*normele de etică profesională și disciplină prevăzute și aplicate în interes general de către instituțiile cărora le-a fost atribuită autoritatea necesară în acest scop*” sunt echivalentul protecției secretului profesional, Curtea a afirmat

¹⁴ Ibid, §24: *În ceea ce privește cea de-a doua condiție, ar trebui menționat că cerința referitoare la poziția și statutul de avocat independent ce trebuie îndeplinită de către consilierul juridic care a întocmit comunicările scrise ce pot fi protejate se bazează pe conceptul conform căruia rolul avocatului este de a colabora în cadrul administrării justiției de către instanțe și de a i se solicita să acorde, în condițiile unei independențe absolute și având în vedere interesele majore ale speței în cauză, asistența juridică de care are nevoie clientul. Echivalentul acestei protecții este reprezentat de normele de etică profesională și disciplină prevăzute și aplicate în interes general de către instituțiile cărora le-a fost atribuită autoritatea necesară în acest scop. Acest concept reflectă tradițiile juridice comune statelor membre, regăsindu-se, de asemenea, în ordinea juridică comunitară, după cum se arată la articolul 17 din Protocoalele privind Statutele Curții de Justiție CEE și CEEA și la articolul 20 din protocolul privind statutul Curții de Justiție CECO.*

¹⁵Fordham International Law Journal, volumul 28, numărul 4, pagina 1009, 2004.

¹⁶CEDO, *AM & S/Comisia* (155/79), §25. Limitele acestei protecții urmează să fie stabilite prin trimitere la normele privind practicarea profesiei juridice prevăzute în Directiva 77/249/CEE a Consiliului din 22 martie 1977 pentru a facilita exercitarea efectivă de către avocați a libertății de a presta servicii (JO L 78/17) și Directiva 98/5/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 de facilitare a exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea (JO L 77/36).

¹⁷Unele țări europene permit avocaților – înregistrați într-un barou sau într-o societate de avocatură – să lucreze intern pentru o societate comercială. Acești avocați trebuie să respecte aceleași norme profesionale și deontologice ca avocații externi.

¹⁸CEDO, *AM & S/Comisia* (155/79), §24 și 27.

în speța *AM&S* că, pe baza criteriilor comune găsite în legislațiile naționale ale statelor membre, un document ce cuprinde sfaturi juridice, transmis între avocat și client, este protejat împotriva dezvăluirii doar dacă avocatul este „independent”, „adică nu are obligații față de client în baza unei relații de muncă”.¹⁹

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Dreptul la confidențialitatea comunicărilor între avocat și client, fie în baza articolului 8 „Dreptul la respectarea vieții private și de familie”, fie în baza articolului 6 „Dreptul la un proces echitabil”, este recunoscut și în hotărârile CEDO.

Articolul 8 stabilește în mod clar dreptul fiecărei persoane la respectarea corespondenței. Protejează confidențialitatea comunicărilor indiferent care este conținutul corespondenței în cauză și indiferent ce formă ar avea acestea. Orice ingerință trebuie să fie în conformitate cu legea, să urmărească un scop legitim și să fie o măsură necesară, într-o societate democratică, în vederea îndeplinirii scopului respectiv. Ultima cerință a fost avută în vedere de către Curte în numeroase decizii. Cu toate acestea, trebuie menționat că deși dreptul prevăzut la articolul 8 în această privință este confirmat ca aplicabil în maniera descrisă mai sus, dreptul prevăzut la articolul 6 nu este confirmat.

Jurisprudența CEDO referitoare la confidențialitatea comunicării între client și avocat este foarte bogată și s-a dezvoltat în mod constant de-a lungul anilor. Facem trimitere la câteva decizii esențiale ce prevăd principiile generale ce trebuie respectate atunci când este vorba despre relația avocat-client:

- „(...) Dacă un avocat nu poate să se consulte cu clientul său și să primească instrucțiuni confidențiale de la acesta fără o astfel de supraveghere, asistența pe care o oferă își

pierde o mare parte din utilitate, în condițiile în care rolul Convenției este de a garanta drepturile practice și efective (...).”²⁰

- „(...) în această privință, trebuie reamintit faptul că, atunci când este implicat un avocat, încălcarea secretului profesional poate avea repercusiuni asupra administrării adecvate a justiției și prin urmare asupra drepturilor garantate de articolul 6 (art. 6) din Convenție. (...)”²¹
- „Mai presus de orice, în practică, este cel puțin uimitor cum această sarcină ar trebui atribuită unui funcționar al departamentului juridic al Oficiului Poștal care este membru al guvernului, fără supravegherea unui judecător independent, în special în domeniul sensibil al relațiilor confidențiale dintre un avocat și clienții săi, care vizează direct drepturile la apărare.”²²

În speța [Foxley/Regatul Unit](#) (2000), care prezintă un interes deosebit în ceea ce privește comunicările între avocați și clienți, Curtea a hotărât că a avut loc o încălcare a articolului 8 prin interceptarea corespondenței între reclamantă și avocații săi. În această cauză, Curtea a evidențiat necesitatea unor garanții eficiente care să asigure încălcarea minimă a dreptului la respectarea corespondenței și a reamintit, de asemenea, că relația avocat-client este, în principiu, privilegiată, iar corespondența în acest context, oricare ar fi scopul ei, se referă la aspecte private și confidențiale:

„43. Curtea reamintește că noțiunea de necesitate implică faptul că ingerința este determinată de o necesitate socială presantă și, în special, este proporțională cu scopul legitim urmărit. Atunci când se stabilește dacă o ingerință este „necesară într-o societate democratică”, se aplică marja de apreciere a statului (a se vedea hotărârea *Campbell/Regatul Unit* din 25 martie 1992, seria A nr. 233, p. 18, § 44). De asemenea, se observă că în domeniul examinat - ascunderea

¹⁹ibid.

²⁰CEDO, *S./Elveția* (12629/87), 1991, §48.

²¹CEDO, *Niemietz/Germania* (13710/88), 1992, §37.

²²CEDO, *Kopp/Elveția* (23224/94), 1998, §74.

activelor societății falimentare în detrimentul creditorilor săi – autoritățile pot considera că este necesar să recurgă la interceptarea corespondenței societății falimentare pentru a identifica și a urmări sursele venitului. Cu toate acestea, implementarea măsurilor trebuie însoțită de garanții adecvate și eficiente care să asigure încălcarea minimă a dreptului la respectarea corespondenței. Acest lucru este în special valabil atunci când, așa cum este cazul și în speța de față, corespondența cu consilierii juridici ai societății falimentare poate fi interceptată. Curtea constată în această privință că relația avocat-client este, în principiu, privilegiată, iar corespondența în acest context, indiferent care este scopul acesteia, se referă la aspecte de natură privată și confidențială (hotărârea Campbell menționată mai sus, pp. 18-19, §§ 46 și 48)”.

În speța [R.E./Regatul Unit](#) (2015), CEDO, constatând o încălcare a articolului 8 din convenție ca urmare a supravegherii unui interviu avocat-client care a avut loc într-o stație de poliție, a afirmat (la alineatul 131:

„Prin urmare, Curtea consideră că supravegherea unei consultări juridice reprezintă un grad extrem de ridicat de intruziune în dreptul persoanei la respectarea vieții private și a corespondenței; mai mare decât gradul de intruziune din spețele [Uzun](#) și chiar [Bykov](#). Prin urmare, se așteaptă că în aceste cazuri se vor aplica aceleași garanții pentru protejarea persoanelor împotriva ingerinței arbitrare în drepturile prevăzute la articolul 8, după cum s-a solicitat în cauzele referitoare la interceptarea comunicărilor, cel puțin în măsura în care aceste principii pot fi aplicate forme de supraveghere respective.”

Tendința CEDO a fost de a aborda chestiunea interceptării comunicărilor avocat-client din perspectiva dreptului la respectarea comunicărilor prevăzute la articolul 8, deși acordă comunicărilor avocat-client un grad de protecție mai ridicat decât comunicărilor private. În acest context, Curtea a făcut observații ocazionale conform cărora excepțiile sunt permise, însă această chestiune nu a fost examinată cu adevărat de către Curte.

Ar exista un consens larg în legătură cu faptul că, într-o societate democratică, interceptarea comunicărilor între un avocat și un client trebuie permisă atunci când avocatul este implicat în

fapte penale. Cu toate acestea, o problemă conceptuală este considerarea acestei interceptări drept o excepție de la protecția permisă prin articolul 8 pentru comunicările avocat-client, întrucât o astfel de comunicare nu se înscrie de la bun început în categoria celor care ar intra sub incidența privilegiului profesiei juridice sau a secretului profesional. În condițiile în care se folosește termenul „excepție”, se impune un exercițiu de echilibrare în legătură cu articolul 8, și este posibil ca locul în care există echilibrul în orice caz dat să nu fie previzibil și să se modifice în timp și în funcție de împrejurări.

Se propune că soluția cea mai potrivită ar fi de a stabili mai întâi tipul comunicării avocat-client care intră sub incidența articolului 6. Jurisprudența CEDO are tendința de a sugera că în acest sens ar putea fi incluse comunicările protejate de obligațiile privind privilegiul profesiei juridice sau secretul profesional în sistemele juridice naționale. În mod clar, comunicările între un avocat și clientul său în legătură cu un act penal comun nu ar intra în această categorie. După ce s-a stabilit că unei anumite comunicări i se aplică protecția prevăzută la articolul 6, nu se mai poate pune problema permiterii unei excepții, întrucât articolul 6 (spre deosebire de articolul 8) nu permite excepții. Cu toate acestea, în ceea ce privește comunicările care nu intră sub incidența articolului 6, întrucât acestea continuă să fie comunicări private, ar fi adecvată efectuarea unui exercițiu de echilibrare în legătură cu articolul 8. O astfel de abordare este coerentă din punct de vedere intelectual și în același timp evită capcana unei definiții incorecte și ar putea muta granița dintre secretele profesionale în cazul cărora ar trebui sau nu ar trebui să se aplice o excepție. De asemenea, prezintă avantajul de a fi în armonie cu abordarea folosită în cadrul sistemelor naționale, pe baza privilegiului profesiei juridice sau al secretului profesional.

[Recomandarea Consiliului European Rec \(2000\)21 din 25 octombrie 2000](#)

Pe lângă jurisprudența bogată a instanțelor europene referitoare la comunicările privilegiate, este important să menționăm Recomandarea

Consiliului Europei Rec (2000) 21 din 25 octombrie 2000 despre libertatea exercitării profesiei de avocat în Europa care prevede că „Ar trebui luate toate măsurile pentru a asigura respectarea confidențialității relației avocat-client. Excepțiile la acest principiu ar trebui permise doar dacă sunt compatibile cu statul de drept.” (principiul I, alineatul 6) și că „Secretul profesional ar trebui respectat de către avocați în conformitate cu normele, regulamentele și standardele profesionale. Orice încălcare a acestei confidențialități fără acordul clientului ar trebui să facă obiectul unor sancțiuni corespunzătoare.” (principiul III, alineatul 2)

Documente ale Consiliului Barourilor Europene

Consiliul Barourilor Europene (CCBE) acordă o mare atenție valorilor principale ale profesiei legale din Europa, inclusiv secretului profesional. Acesta este unul dintre motivele pentru care - la momentul publicării documentului de față - CCBE este în curs de elaborare a lucrării intitulate „Către un model de cod deontologic“ (*Towards a model code of conduct*) care va servi drept model pentru barourile naționale și societățile de drept în momentul în care vor revizui regulamentele naționale. Acest model de cod va aborda - printre altele - și problema confidențialității și va avea în vedere jurisprudența existentă la nivelul instanțelor europene.

CCBE are două documente-cheie care abordează tema confidențialității.

- În primul rând, [Carta principiilor fundamentale ale avocatului european](#) a CCBE (*Charter of Core Principles of the European Legal Profession*), care a fost adoptată în data de 24 noiembrie 2006, și care conține o listă de zece principii principale care sunt comune regulamentelor naționale și internaționale care guvernează profesia de avocat. Principiile Cartei prevăd următoarele:

“Principiul (b) – dreptul și datoria avocatului de a respecta secretul profesional și confidențialitatea cauzelor ce i-au fost încredințate:

Esența profesiei de avocat include și faptul că acestuia i se vor comunica lucruri pe care clientul nu i le-ar spune altei persoane – cele mai intime detalii ale vieții private sau cele mai valoroase secrete comerciale – și că avocatul ar trebui să fie receptiv la informațiile obținute pe bază de încredere. Fără siguranța confidențialității nu poate exista încredere. Carta pune un accent special pe dualitatea naturii acestui principiu – respectarea confidențialității nu este doar obligația avocatului, ci este un drept fundamental uman al clientului. Regulile „privilegiului profesional” interzic ca informația comunicată avocatului să fie folosită împotriva clientului. În unele jurisdicții, dreptul la confidențialitate este privit ca un drept care aparține exclusiv clientului, în timp ce în alte jurisdicții „secretul profesional” poate necesita ca avocatul să păstreze secretul clientului său, împărtășit în bază de încredere, față de avocatul părții adverse. Principiul (b) conține toate aceste concepte înrudite – privilegiul profesiei juridice, confidențialitatea și secretul profesional. Datoria avocatului față de client rămâne chiar și după ce avocatul încetează să mai acționeze.

Este important să observăm că această Cartă a CCBE nu este concepută a fi un cod de conduită. Cu toate acestea, scopul ei este acela de a fi aplicată pe întreg teritoriul Europei de către AM stat, indiferent dacă statutul acestuia este de membru, asociat sau observator în cadrul CCBE. Printre altele, scopul Cartei este acela de a veni în sprijinul barourilor care depun eforturi pentru a-și edifica independența, precum și de a spori gradul de înțelegere de către avocați a importanței rolului avocatului în societate; este dedicat avocaților, decidenților și publicului larg.

- În al doilea rând, există și [Codul Deontologic al Avocaților din Uniunea Europeană](#) (*CCBE Code of Conduct*), intrat în vigoare la 28 octombrie 1988 și revizuit ultima dată în 2006, care conține și el o prevedere referitoare la confidențialitate:

2.3. Confidențialitatea

2.3.1. *Esența profesiei de avocat include și faptul că acestuia i se vor comunica lucruri pe care clientul nu i le-ar spune altei persoane și că avocatul ar trebui să fie receptiv la informațiile obținute pe bază de încredere. Fără garanția confidențialității, încrederea nu poate exista. Prin urmare, secretul profesional este recunoscut*

ca fiind deopotrivă un drept și o îndatorire fundamentală și primordială a avocatului.

Obligația avocatului cu privire la secretul profesional servește atât intereselor administrării justiției, cât și intereselor clientului. În consecință, aceasta trebuie să beneficieze de o protecție specială din partea statului.

2.3.2. Avocatul trebuie să respecte secretul oricărei informații confidențiale de care ia cunoștință în cadrul activității sale profesionale.

2.3.3 Aceasta obligație privind secretul profesional nu este limitată în timp.

2.3.4 Avocatul impune asociațiilor și angajaților săi și oricărei persoane care colaborează cu el în activitatea sa profesională să respecte aceleași obligații privitoare la păstrarea secretului profesional.“

Spre deosebire de Cartă, Codul reprezintă un text obligatoriu pentru toate barourile și societățile de drept membre CCBE, cu alte cuvinte toți avocații care sunt membri ai barourilor din aceste țări (indiferent care este statutul barourilor de care aparțin în CCBE - membru plin, asociat sau observator) trebuie să respecte Codul în cadrul activităților transfrontaliere desfășurate la nivelul Uniunii Europene și al Confederației Elveției, precum și în cadrul țărilor cu statut de asociat și observator.

Cele de mai sus evidențiază faptul că principiului confidențialității comunicării dintre client și avocat i se acordă foarte multă atenție de către instanțele europene, dar și de către organismele europene. Confidențialitatea nu este văzută doar ca o datorie a avocatului, dar și ca un drept fundamental uman al clientului. În lipsa garanției confidențialității, încrederea nu poate exista, iar încrederea are o importanță-cheie pentru funcționarea adecvată a procesului de administrarea a actelor de justiție și a statului de drept.

III. RECOMANDĂRI CCBE

1. Principiul general

Orice act de supraveghere directă sau indirectă a avocaților îndeplinit de către stat trebuie să se înscrie în limitele principiilor statului de drept și trebuie să garanteze, în special, dreptul la un proces echitabil, accesul la justiție și secretul profesional.

2. Nevoia de control legislativ

2.1 Toate activitățile de supraveghere trebuie reglementate cu un grad de detaliere (de exemplu, „securitatea națională“ trebuie definită în mod clar) și de transparență adecvate.

Într-o societate democratică, nu se poate permite serviciilor care asigură securitatea națională să fie netransparente, să nu poată fi trase la răspundere și să acționeze în afara unui cadru legal adecvat și obligatoriu. În lipsa unui astfel de control, există riscul unei desconsiderări manifestate în mod arbitrar a drepturilor omului în general și a secretului profesional în special. De fapt, introducerea mandatului agențiilor de supraveghere în legislația primară constituie o cerință a CEDO²³.

În anumite state în care există un cadru de reglementare, au fost prevăzute măsuri de protecție semnificative (după caz) nu în legislația primară, ci în anumite coduri de practică neobligatorii, în diverse ghiduri și în alte documente similare; de exemplu, în Marea Britanie există Legea de Reglementare a Prerogativelor de Anchetă din anul 2000 (*Regulation of Investigatory Powers Act*). Deși aceste coduri și ghiduri își pot avea importanța lor, protecția substanțială a secretului profesional trebuie să fie prevăzută în legislația primară, iar serviciile de informații trebuie să fie răspunzătoare în fața instanțelor pentru modul în care își îndeplinesc îndatoririle.

2.2 Legislația care reglementează activitățile de supraveghere trebuie să prevadă măsuri explicite de protecție a

²³ Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), [Actualizare a Raportului din 2007 privind Supravegherea Democratică a Serviciilor de Informații și Raportul privind Supravegherea Democratică a semnalelor oferite de Serviciile de Informații](#), 2015, pagina 18: “Majoritatea statelor democratice, recunoscând impactul pe care îl are supravegherea strategică asupra drepturilor omului, au pus cel puțin o parte a mandatului funcției de semnalare a serviciilor de informații în legislația primară. [Aceasta] este o cerință a CEDO.”

secretului profesional și să scoată din sfera de competență a serviciilor de informații vizarea deliberată a comunicărilor dintre client și avocat.

Prin urmare, nivelul de protecție al secretului profesional permis de către lege trebuie întotdeauna să se situeze la cele mai înalte cote, indiferent dacă măsurile de siguranță sunt luate pentru aplicarea legii (de exemplu, de poliție și parchet) sau pentru protejarea siguranței naționale (adică de către serviciile de informații). Natura intruzivă și impactul potențial al ambelor activități asupra dreptului persoanelor la un proces echitabil sunt identice și, prin urmare, necesită un nivel înalt și echivalent de protecție juridică.

O situație care trebuie considerată a fi un avertisment o constituie cazul *Re McE* din Marea Britanie²⁴. În acel caz, Camera Lorzilor a interpretat absența unei protecții specifice a privilegiului profesiei juridice ca permițând în mod implicit interceptarea unor materiale privilegiate, cu rezultatul că (printr-o interpretare statutară) s-a considerat că Parlamentul a decis să nesocotească principiul privilegiului profesional. Decizia a fost amplu criticată, dar trebuie remarcat aici că textul noului act legislativ propus care a fost dezbătut în parlament repetă, în acest sens, formulările legii din anul 2000 cu intenția de a lipsi de protecție tocmai elementele avute în vedere secretul profesional.

2.3 Legislația trebuie să furnizeze suficiente garanții în situația externalizării totale sau parțiale a activităților de supraveghere către persoane private, pentru a se asigura că guvernul deține întotdeauna controlul deplin, fiind integral responsabil pentru întregul proces de supraveghere, precum și pentru datele obținute prin supraveghere și pentru modul în care sunt valorificate acestea.

Externalizarea activităților de supraveghere către persoane private poate deturna responsabilizarea forțelor de poliției sau a parchetului sau a

serviciilor de informații naționale, reorientând această responsabilitate spre firme mici care nu pot fi ținute responsabile pentru încălcări ale unor prevederi constituționale. Prin urmare, persoanele private care sunt implicate în procesul de supraveghere trebuie să se supună și ele unor reguli deontologice și cerințe de confidențialitate stricte și să fie legate și de obligația contractuală de a furniza acces în mod transparent și integral organelor guvernamentale la aranjamentele și procedurile lor tehnice și organizaționale pe care le utilizează în cadrul activităților de supraveghere. Organele statului trebuie să dețină suficientă experiență și resurse pentru a putea continua să dețină controlul deplin asupra activităților de supraveghere care sunt externalizate persoanelor private.

2.4 Prevederile legislative nu trebuie să împiedice avocații de la proteja în mod adecvat confidențialitate actelor de comunicare cu clienții lor (bunăoară, prin metode de criptare) și trebuie să ofere organelor statului sau organelor de aplicare și apărare a legii acces la date criptate.

Avocații dețin informații sensibile (începând de la secrete de afaceri și până la detalii privind viața privată a unor persoane) care le sunt încredințate de către clienți cu o investiție de încredere și care nu pot fi divulgate. Această situație face ca avocații să fie foarte vulnerabili în fața unor atacuri nelegale exercitate de către unele organe guvernamentale sau de către hackeri și necesită protecție prin criptarea informațiilor. Dreptul la protecția datelor implică și securitatea datelor, care sunt protejate în baza Art. 8 al Convenției europene a Drepturilor Omului, Art. 8 al Cartei Drepturilor Fundamentale ale Omului în UE²⁵, precum și de către [Convenția Consiliului European din 1981 referitoare la Protecția Individului în privința Procesării Automate a Datelor cu Caracter Personal](#) (*Data Protection Convention of the Council of Europe*) și [Decizia-cadru privind Protecția Datelor](#) (*Data Protection Framework Decision*) din 2008. Cu toate acestea, un spectru al drepturilor încă și mai amplu poate fi afectat de

²⁴Camera Lorzilor, UKHL 15, 2009.

²⁵ Ibid.

lipsa securității datelor, cum ar fi diverse drepturi de natură economică, dreptul la intimitate și dreptul la un proces echitabil²⁶. Prin urmare, decriptarea poate fi permisă numai dacă este definită în mod legal și dacă orice decizie care permite decriptarea comunicărilor dintre avocat și client trebuie luată de către un judecător independent, de la caz la caz, și în urma unui proces echitabil.²⁷

3. **Amploarea admisă a interceptărilor**

3.1 **Numai comunicările care nu se încadrează în categoria secretului profesional pot fi interceptate**

După cum s-a discutat și mai sus, prima întrebare care trebuie întrebata când se solicită interceptarea comunicărilor protejate de principiul secretului profesional este dacă aceste comunicări se încadrează în sfera secretului profesional. În cazul în care acestea se încadrează în această sferă, atunci, în conformitate cu Art. 6 al Convenției europene a Drepturilor Omului, nu se mai pune problema permisiunii interceptărilor. Dacă nu se încadrează în această sferă, atunci ar fi adecvat să se considere dacă și în ce măsură se poate face o excepție la prevederile Art. 8 privind protecția comunicărilor private. În multe situații (de exemplu, în cazul în care comunicările se referă la susținerea unui scop infracțional), se poate ajunge la un echilibru destul de ușor.

3.2 Serviciilor de informații trebuie să li se solicite să utilizeze toate mijloacele tehnice disponibile pentru ca materialele protejate de principiul secretului profesional să nu intre în sfera de interes a operațiunilor de supraveghere.

Se apreciază că uneori nu se poate face o distincție între supravegherea direcționată și cea nedirecționată și, în special în cazul ultim, poate exista și pericolul unor interceptări accidentale ale comunicărilor care se supun principiului secretului profesional. De exemplu, în Olanda există un sistem de recunoaștere a numerelor de telefon care poate recunoaște numerele de

telefon ale avocaților, întrerupând mijloacele de supraveghere. O parte din discuțiile avute pe marginea speței *Prakken d'Oliveira*²⁸ s-a referit la măsura în care acest sistem poate fi utilizat de către serviciile de securitate.

3.3 Interceptările trebuie permise numai atunci când organismul care dorește să realizeze interceptarea poate demonstra că există motive credibile care generează un nivel de suspiciune suficient pentru a justifica o astfel de interceptare. Procesul de interceptare nu trebuie utilizat ca mijloc de obținere de materiale pe care se poate întemeia suspiciunea. Intervenția nu trebuie direcționată asupra materialelor protejate de obligația de a proteja secretul profesional. Prin urmare, un mandat de interceptare nu trebuie acordat pentru interceptarea comunicărilor cu un avocat decât dacă există probe indiscutabile că materialul respectiv nu va fi protejat de secretul profesional.

3.4 Trebuie să existe controale legislative pentru a reglementa procesul de examinare a materialelor potențial protejate de principiul secretului profesional pentru a elimina riscul de utilizare ulterioară a acestora. Prin derogare de la măsurile de siguranță enumerate mai sus, încă se mai poate manifesta riscul ca actele de comunicare neprotejate de secretul profesional sunt interceptate în mod accidental. Prin urmare, serviciile de informații trebuie să fie transparente în ceea ce privește modul în care se colectează informațiile, inclusiv modul și măsura în care se poate solicita interceptarea comunicărilor potențial protejate de secretul profesional, care sunt riscurile aferente interceptării unor astfel de comunicări supuse secretului profesional, ce măsuri de siguranță există pentru a împiedica producerea acestui fenomen și, în cazul în care se produce în mod accidental, ce măsuri trebuie luate pentru a preveni valorificarea interceptărilor.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸Curtea de Apel din Haga, *Prakken D'Oliveira și alții împotriva Regatului Olandei*, n. 200 174 280/01, 2015.

4. Supraveghere judiciară și independentă

A. Natura supravegherii

4.1 În cazul interceptării comunicărilor clienților cu avocații, trebuie să existe un proces de supraveghere în toate etapele procedurii de supraveghere, organizat de la caz la caz.

Într-o societate democratică, externalizarea activităților de supraveghere este indispensabilă, pentru serviciile de control exercitate la nivel intern sau de către instituțiile guvernamentale (prin autorizare din partea unui minister) sunt insuficiente²⁹. Acestea sunt în special adevărate având în vedere că, după cum se arăta de către CEDO în anul 1978³⁰, activitățile de supraveghere sunt în mod necesare desfășurate fără știrea persoanei vizate. Drept consecință, persoana respectivă va fi împiedicată să caute un remediu eficient sau să atace cumva activitatea respectivă. Este esențial ca înseși procedurile stabilite să asigure în mod eficient drepturile individuale ale persoanelor.

4.2 Controlul de supervizare trebuie încredințat unui organ judiciar.

Supravegherea judiciară constituie o măsură de siguranță importantă împotriva caracterului arbitrar: numai un judecător poate oferi garanțiile necesare de independență, imparțialitate și de executare a unei proceduri adecvate. Într-adevăr, CEDO a considerat în 1978³¹ că, într-un domeniu în care abuzul se manifestă potențial atât de ușor

în situații individuale și ar putea avea consecința dăunătoare unei societăți democratice în integralitatea ei, în principiu este de dorit încredințarea controlului de supervizare unui judecător. Instanța a legat această idee de principiul statului de drept. Mai mult decât atât, este important să se dea garanții adecvate pentru separarea puterilor în stat și astfel să nu i se încredințeze unui organ administrativ sau parlamentului un astfel de rol cvasijudiciar.³²

4.3 Judecătorul care supervizează activitățile de supraveghere trebuie să fie independent de puterea executivă atât din punct de vedere financiar, cât și politic, și trebuie să inamovibil³³. Judecătorul care acordă aprobarea unei solicitări de interceptare trebuie să nu fie și cel care supraveghează punerea în aplicare a acestei măsuri.

Singura modalitate de a se asigura că autorizarea judiciară va fi acordată în mod imparțial și obiectiv constă în a asigura independența deplină a organismului de supraveghere judiciară. Cu alte cuvinte, organismul de supraveghere judiciară poate să nu fie subordonat sau plasat sub controlul efectiv sau sub influența ramurii executive a guvernului sau a departamentului care a solicitat autorizarea.

Bunăoară, CEDO a considerat în 1998³⁴ uimitor faptul că o sarcină cum ar fi cea care constă în a stabili dacă mai multe conversații dintre un avocat și clientul acestuia referitoare la activități altele decât consilierea juridică ar trebui lăsate în

²⁹Raportare și recomandare din partea SUA Grupul de Analiză pentru Informații Strategice, Comunicări și Comunicații al Președinției SUA (*Review Group on Intelligence and Communications Technologies*), [Libertate și securitate într-o lume aflată în permanentă schimbare](#) (*Liberty and Security in a Changing World*), 2013: "Americani nu trebuie niciodată să facă greșala de a avea o "încredere" totală în oficialități", pagina 118. A se consulta și [Actualizarea Raportului din 2007 privind Supravegherea Democratică a Serviciilor de Informații și Raportul privind Supravegherea Democratică a semnalelor oferite de Serviciile de Informații](#), 2015 (Comisia de la Veneția), pagina 31:

³⁰CEDO, [Klass și alții împotriva Germaniei](#) (5029/71), 1978, §55.

³¹ Ibid, §56.

³²A se consulta [Actualizarea Raportului din 2007 privind Supravegherea Democratică a Serviciilor de Informații și Raportul privind Supravegherea Democratică a semnalelor oferite de Serviciile de Informații](#), 2015 (Comisia de la Veneția), pagina 32:

³³Sub rezerva respectării unor termeni și reguli fixe, cum ar fi cele privitoare la abuz în serviciu și la sănătate.

³⁴ CEDO, [Kopp împotriva Elveției](#) (23224/94), 1998.

sarcina unui membru al executivului fără supervizare din partea unui judecător independent. Problema a fost considerată foarte serioasă dată fiind natura delicată a relațiilor confidentiale dintre avocat și clienții săi, care se referă direct la drepturile de apărare.³⁵ Singurul organism căruia îi este permis să ia decizia de a interveni în relația confidențială de comunicare dintre client și avocat trebuie să fie independent.³⁶

4.4 Este necesară o autorizare preliminară externă și, dacă este necesar, și condiționată a impunerii măsurii de interceptare

Pentru a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor sensibile în măsura maximă posibilă, este important să stabilim că autorizarea judiciară prealabilă trebuie să fie regula și că doar în situații excepționale se poate permite un control jurisdicțional *a posteriori*. Supervizarea trebuie realizată înainte de punerea în aplicare a măsurii de supraveghere pentru a preîntâmpina situația ca supravegherea să aibă loc în cazul în care se constată că nu respectă cerințele legale. Mai mult decât, această autorizare judiciară preliminară ar trebui să nu poată fi valabilă decât pentru un interval de timp bine definit și rezonabil, pentru a se da posibilitatea unei evaluări regulate a situației și a legalității măsurilor impuse.

După cum am spus mai sus, se poate permite un control *a posteriori* în anumite situații speciale. Uneori, când amenințarea este imediată, se poate întâmpla să nu fie niciun judecător disponibil rapid pentru a da autorizarea. Pentru a preveni situațiile în care trebuie să se realizeze controale *a posteriori*, este important ca guvernul să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că organul judiciar este, în măsura maximă posibilă, disponibil în orice moment.

4.5 Odată ce autorizarea a fost acordată, un organism separat care îndeplinește aceleași cerințe ca cele în baza cărora a fost acordată autorizația, trebuie să supravegheze

procesul de punere a aplicare a măsurii de interceptare pentru care s-a acordat permisiunea. Acest organism trebuie să dețină prerogativul de a înceta interceptarea și/sau de a distruge datele rezultate în urma interceptării în cazul în care se constată că măsurile de supraveghere sunt puse în aplicare într-o manieră ilegală.

Pentru a preveni orice abuz săvârșit de către autoritățile de supraveghere și de autoritățile de aplicare a legii, este important ca un organism independent și judiciar să monitorizeze procesul de punere în aplicare a măsurii respective. Pentru a fi comprehensiv și eficient, trebuie avute în vedere în principal următoarele: (i) o respectare substanțială cu permisiunea acordată, inclusiv, după caz, orice condiții aferente, (ii) păstrarea datelor colectate, (iii) punerea datelor la dispoziția altor agenții sau organe ale statului, (iv) selectarea și interpretarea datelor strânse, (v) condițiile în care devine obligatorie notificarea obiectului interceptării și divulgarea (parțială) a datelor colectate.

Deși există o cerință de supraveghere judiciară înainte de exercitarea unui prerogativ de supraveghere (prin impunerea unei cerințe legale ca o un mandat judiciar să fie necesar pentru exercitarea aceluși prerogativ) și *ex post facto* (de exemplu pentru a se putea gestiona o reclamație privitoare la acțiunea neadecvată a unui serviciu de informații într-o anumită situație), concluzia nu este neapărat aceea că supervizarea anterioară și cea *ex post facto* necesită să fie realizată de același organism (de exemplu acordarea unui mandat poate depinde de un singur judecător, pe când controlul *ex post facto* poate fi exercitate de către un tribunal special), cu condiția ca cerințele de mai sus să fie îndeplinite de fiecare dintre acestea.

B. Mandatul organului de supraveghere

4.6 Organul de organele de supraveghere trebuie să primească sarcina asigurării că

³⁵ Ibid, §74.

³⁶Curtea de Apel din Haga, *Prakken D'Oliveira și alții împotriva Regatului Olandei*, n. 200 174 280/01, 2015, 2.7-8.

măsurile de supraveghere nu încalcă secretul profesional.

În acest scop, atunci când se evaluează oportunitatea eliberării unui mandat de interceptare, organul de supraveghere ar trebui să încerce să cerceteze și legalitatea și eficiența măsurii de supraveghere (Standard 1 Amsterdam): în cazul unor comunicări cu avocații, organul de supraveghere trebuie să solicite dovezi indiscutabile cu privire la faptul că respectivul act de comunicare nu se încadrează în categoria materialelor protejate de secretul profesional.

Organul respectiv trebuie să constate că există măsuri corespunzătoare pentru minimizarea riscului de recuperare accidentală a actelor de comunicare care beneficiază de protecție care secrete profesionale, pentru a evalua în mod obiectiv dacă materialul recuperat în mod accidental nu se încadrează în categoria secretelor profesionale, precum și pentru a limita și a controla orice posibilitate a oricărui material care este astfel protejat și care este recuperat în mod accidental și utilizat.

Organismul care exercită controlul ex post facto trebuie de asemenea să se asigure că agenția de securitate nu a încălcat niciunul dintre principiile enunțate mai sus.

C. Mandatul organului de supraveghere

4.7 Pentru a-și îndeplini mandatul în mod adecvat, organul de supraveghere trebuie să primească prin lege un mandat proporțional, adecvat și obligatoriu. Aceste competențe trebuie să-i ofere acestuia posibilitatea de a lua decizii pe deplin avizate și aplicabile în practică.

Prin urmare, pentru a putea lua decizii pe deplin avizate, organele de supraveghere ar trebui să aibă acces la următoarele:

- Toate dovezile privitoare la faptul că respectivele comunicări nu fac obiectul secretului profesional și că nu există nicio altă modalitate de a obține dovezi privind săvârșirea unei infracțiuni decât interceptarea acelor comunicări. În cazul unei supravegheri *ex post facto*, aceasta va include toate materialele interceptate.³⁷
- Orice politici publice elaborate de către stat pentru controlul și supervizarea conversațiilor care fac obiectul secretului profesional.
- Ordinele primite de către persoanele private pentru furnizarea de informații către guvern.

Este important să punem în evidență aici faptul că - în cazul în care organele de supervizare nu dețin măcar prerogativul de a înceta supravegherea comunicărilor dintre avocați și clienții acestora - atunci organele nu-și vor putea îndeplini mandatul.³⁸ Prin urmare, pentru a putea lua decizii aplicabile, organele de supraveghere ar trebui să poată proceda astfel:

- Să autorizeze măsura de supraveghere (dacă este considerată a fi legală și eficientă).
- Să invalideze orice ordin de interceptare pe care îl consideră a fi ilegal.³⁹
- Emiterea către autoritățile de resort a ordinului de încetare și suspendare a oricăror interceptări directe sau indirecte, primirea, înregistrarea, monitorizarea și transcrierea oricăror forme de comunicare cu orice avocați, în cazul în care se constată ilegalitatea acestora.
- Emiterea unui ordin privind distrugerea permanentă⁴⁰ a oricăror interceptări directe sau indirecte, primirea,

³⁷CEDO, [Zakharov împotriva Rusiei](#) (47143/06), 2015, §280; a se vedea și CEDO, [Kennedy împotriva Marii Britanii](#) (26839/05), 2010, §166.

³⁸Curtea de Apel din Haga, [Prakken D'Oliveira și alții împotriva Regatului Olandei](#), n. 200 174 280/01, 2015, 2.9.

³⁹A se consulta [Telegraaf împotriva Olandei](#) (39315/06), 2012; a se vedea și CEDO, [Kennedy împotriva Marii Britanii](#) (26839/05), 2010.

⁴⁰CEDO, [Kennedy împotriva Marii Britanii](#) (26839/05), 2010, §168.

înregistrarea, monitorizarea și transcrierea oricăror forme de comunicare cu orice avocați, în cazul în care se constată ilegalitatea acestora. În special, în situația supravegherii *ex post facto*, organul trebuie să poată să interzică punerea la dispoziția parchetului a informațiilor obținute în mod ilegal.

5. Valorificarea interceptărilor

5.1 Orice material interceptat și obținut în lipsa autorizării judiciare (prealabile) și cu încălcarea principiului secretului profesional trebuie considerat inadmisibil de către instanță.

După cum a recunoscut și CEDO în repetate rânduri⁴¹, secretul profesional este legat în mod inextricabil de dreptul la un proces echitabil. Mai întâi, Instanța a considerat că „dreptul unei persoane acuzate de a comunica cu avocatul său fără a fi ascultată de un terț constituie una dintre cerințele elementare ale unui proces echitabil într-o societate democratică și este consfințit de Art. 6, alin. 3 (c) al Convenției”⁴². Mai mult decât atât, instanța a mai afirmat că „dreptul oricărei persoane la un proces echitabil”⁴³ depinde de „relația de încredere [dintre avocat și client]”. În al doilea rând, instanța a subliniat în mod repetat că nesocotirea secretului profesional poate încălca prevederile Art. 8, care protejează dreptul de respectare a vieții private și de familie. Într-adevăr, Articolul citat „permite o protecție îmbunătățită a schimbului de comunicări dintre avocații și clienți”.⁴⁴ În urma acestui raționament, concluzia este că orice probă obținută cu încălcarea principiului secretului profesional nu ar trebui să poată fi admisibilă în instanță, decât dacă măsura de supraveghere a fost autorizată în mod adecvat de un organ de supraveghere judiciară independent, în maniera prevăzută în Secțiunea 4. Pe de altă

parte, materialele obținute în mod legal ar trebui să poată fi admise ca probe în instanță.

5.2 Orice material interceptat în mod legal ar trebui să fie utilizat doar pentru scopul pentru care s-a acordat autorizația de către organul de supraveghere. Orice altă utilizare este de natură să încalce principiul secretului profesional și, prin urmare, trebuie considerat inadmisibil de către instanță.

5.3 În situația în care un material interceptat este considerat ca fiind ilegal, trebuie distrus. Aceasta include toate informațiile privitoare la comunicare, cum ar fi participanții, ora, locul, și toate celelalte informații relevante.

6. Căi de atac

6.1 Pentru a asigura o protecție juridică eficientă împotriva supravegherii ilegale, este necesar ca avocații să aibă la dispoziție și căi de atac și diverse sancțiuni.

În anul 2006, CEDO a stabilit ca - cel puțin după măsurile de securitate devin cunoscute - să se pună la dispoziția persoanelor în cauză și diverse căi de atac.⁴⁵

6.2 În special, imediat ce măsurile de supraveghere devin cunoscute, avocații au dreptul de a fi informați în legătură cu datele colectate ca rezultat al supravegherii directe sau indirecte. Dreptul nu este restricționat, adică nu poate fi limitat de interesul guvernului de a menține caracterul secret al unor informații și este opozabil oricăror autorități europene și naționale. Este important să arătăm și că CEDO a emis recent o hotărâre prin care acest drept la informare este restricționat prin acordarea guvernului a dreptului de a echilibra interesele de securitate națională cu seriozitatea

⁴¹ CEDO, *S. împotriva Elveției* (12629/87), 1991, §48. *Domenichini împotriva Italiei* (15943/90), 1996, §39; *Öcalan împotriva Turciei* (46221/99), 2005, §1333. *Moiseyev împotriva Rusiei* (62936/00), 2008, §209. *Campbell împotriva Marii Britanii* (13590/88), 1992, §§ 44-48.

⁴² CEDO, *S. împotriva Elveției* (12629/87), 1991, §48.

⁴³ CEDO, *Michaud împotriva Franței* (12323/11), 2012, §48.

⁴⁴ Ibid. A se consulta și CEDO, *Kopp împotriva Elveției* (23224/94), 1998.

⁴⁵ CEDO, *Segerstedt-Wiberg și alții împotriva Marii Britanii* (62332/00), 2006, §117.

interferenței cu dreptul cetățenilor la respect pentru viața lor privată - Art. 8 (06/06/2006 - 62332/00.) Cu toate acestea, așa cum este explicat și mai sus, dreptul cetățeanului de a discuta în mod confidențial cu avocatul său constituie una dintre cerințele de bază ale unui proces echitabil într-o societate democratică și este consfințit de Art. 6, alin. 3 (c) al Convenției”. Spre deosebire de Art. 8, Art. 6 nu permite excepții și, prin urmare, nu se poate pune problema acceptării unui astfel de exercițiu de echilibrare în cazul în care măsura de supraveghere are în vedere data privind comunicări care fac obiectul secretului profesional.

6.3 Odată ce măsurile de supraveghere devin cunoscute, avocații și clienții care au făcut obiectul acestor măsuri trebuie să aibă posibilitatea să conteste legalitatea acestora în fața unui judecător. Cel puțin următoarele despăgubiri ar trebui să fie disponibile:

Măsuri de prevenție

Avocații și clienții lor ar trebui să poată solicita măsuri de prevenție. Măsurile de prevenție trebuie să fie disponibile atât împotriva supravegherii directe, cât și împotriva supravegherii indirecte. Avocații și clienții acestora poate că nu sunt pe deplin conștienți că au fost supravegheați și, pentru acest motiv, nu trebuie să fie obligați să dovedească faptul că au fost puși sub supraveghere pentru că nu ar putea să facă acest lucru, cel puțin în situațiile de supraveghere în masă. În consecință, Comisia de la Veneția⁴⁶ a sugerat necesitatea stabilirii unei proceduri pentru sesizările generale. [Speța *Zhakarov împotriva Rusiei*⁴⁷ sau *Szabó și Vissy împotriva Ungariei*⁴⁸ pot fi citate ca materiale de referință în acest sens].

⁴⁶Comisar pentru drepturile omului al Consiliului European, [Supravegherea democratică și eficientă a serviciilor de informații naționale](#) (*Democratic and effective oversight of national security services*), document de lucru, Consiliul European, 2015, pag. 51.

⁴⁷CEDO, [Zakharov împotriva Rusiei](#) (47143/06), 2015.

⁴⁸CEDO, [Szabó și Vissy împotriva Ungariei](#) (37138/14), 2015.

⁴⁹Comisarul CE pentru Drepturile Omului, [Supravegherea democratică și eficientă a serviciilor de informații naționale](#) (*Democratic and effective oversight of national security services*), document de lucru, Consiliul European, 2015, pag. 51.

⁵⁰CEDO, [Pruteanu împotriva României](#) (30181/05), 2015, §64.

Solicitare de distrugere a datelor

Avocații ar trebui să aibă dreptul să solicite distrugerea oricăror date care sunt obținute în mod ilegal. Această posibilitate ar fi conformă cu declarația Comisarului CE pentru Drepturile Omului⁴⁹, care a afirmat că solicitarea de distrugere sau de a rectifica datele personale constituie unul dintre cele mai obișnuite și mai necesare remedii privitoare la colectarea datelor personale și la utilizarea acestora de către serviciile de informații.

Despăgubirea pentru pagube financiare și nefinanciare

Avocații trebuie să primească o compensație pentru orice pagube financiare cauzate de activități de supraveghere nelegală. În plus, avocații trebuie să primească o compensație și pentru pagube nefinanciare. Acest principiu respectă jurisprudența CEDO, care în 2015 a acordat suma de 4.500 euro ca justă satisfacție (pentru prejudicii morale)⁵⁰ unui avocat bulgar specializat în cauze penale ale căror comunicări fuseseră interceptate.

Informații generale

Măsuri CCBE

Bibliografie

Decizia nr. 140 03.06.2016 a Comisiei Permanente a U.N.B.R. pentru republicarea în formă consolidată a Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților și a Cererii tip de acordare a

ajutorului din Fondul Fondului de Solidaritate a Avocaților

**UNIUNEA NAȚIONALĂ A
BAROURILOR DIN ROMÂNIA**

COMISIA PERMANENTĂ

DECIZIA nr. 140

03.06.2016

**pentru republicarea în formă consolidată a
Regulamentului de Organizare și
Funcționare a Fondului de Solidaritate a
Avocaților și a Cererii tip de acordare a
ajutorului din Fondul Fondului de
Solidaritate a Avocaților**

În conformitate cu dispozițiile art. 68 alin. (1) lit. a), b) și f) și alin. (3) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Având în vedere Hotărârea Congresul Avocaților nr. 11/11 iunie 2011 prin care s-a decis constituirea Fondului de Solidaritate a Avocaților,

Ținând cont de Hotărârea Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 216/0.12.2011 prin care s-a hotărât aprobarea funcționării Fondului de Solidaritate a Avocaților, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Consiliului UNBR nr.102/04.06.2016

Având în vedere Decizia Comisiei Permanente nr. 45/14.12.2012 pentru aprobarea Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților, Decizia Comisiei Permanente nr. 81/25.10.2013, pentru aprobarea cererii tip de ajutor din Fondul de solidaritate a avocaților și Decizia Comisiei Permanente nr. 177/30.01.2015, astfel cum au fost modificate prin Decizia Comisiei Permanente nr 138/04.06.2016,

Comisia Permanentă a Uniunii Naționale a Barourilor din România, întrunită în ședința din **04 iunie 2016**, adoptă prezenta:

DECIZIE:

Art. 1. – Se aprobă Regulamentul de organizare și funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților, prevăzut în Anexa nr. 1 care face parte integrantă din prezenta decizie.

Art. 2. – (1) Se aprobă formularul tip de cerere de ajutor din fondul de solidaritate, prevăzut în Anexa nr. 2, care face parte integrantă din prezenta decizie.

(2) Cererile se vor depune cu prioritate în format electronic la adresa de email: unbr@unbr.ro, însoțite de documentele solicitate scanate.

(3) Formularea cererii de ajutor în alt format decât cel prevăzut prin prezenta decizie, va atrage respingerea cererii.

Art. 3. – La data publicării prezentei decizii, orice alte dispoziții privind Fondul de solidaritate a avocaților, adoptate prin acte ale Comisiei Permanente a U.N.B.R., se abrogă.

Art. 4. – Prezenta decizie va fi supusă ratificării Consiliului UNBR și se comunică membrilor Consiliului UNBR și Barourilor care vor asigura comunicarea acestora către membrii săi și se publică pe web-site-ul www.unbr.ro, la secțiunea Fondul de solidaritate.

COMISIA PERMANENTĂ

**ANEXĂ nr. 1 la Decizia Comisiei
Permanente nr. 140/03.06.2016**

**Regulamentul de organizare și funcționare
a Fondului de Solidaritate a Avocaților**

**CAP. I Constituirea Fondului de
Solidaritate a Avocaților**

ART. 1 Fondul se constituie din contribuțiile lunare obligatorii ale fiecărui avocat cu drept de exercitare a profesiei, în quantum de minim 5 (cinci) lei. Avocații stagiați și avocații definitivii vor contribui cu aceeași sumă.

ART. 2 Sumele de bani din care se constituie Fondul vor fi încasate de barouri odată cu încasarea taxelor de barou și de uniune și vor fi

evidențiate într-un cont unic național distinct. Departamentul financiar - contabil al U.N.B.R. poartă răspunderea pentru evidențierea separată a acestui fond.

ART. 3 Fondul de solidaritate poate fi alimentat și cu sume de bani provenite din donații.

ART. 4 Virarea de către barouri a sumelor încasate pentru Fond se va face trimestrial în contul unic național.

CAP. 2 Utilizarea Fondului de Solidaritate a Avocaților

ART. 5 Fondul va fi utilizat în vederea acordării de ajutoare excepționale, pentru cazuri medicale grave ori în alte situații excepționale legate de viața sau sănătatea persoanei, avocaților aflați în exercițiul profesiei sau pensionați definitiv, inclusiv membrilor familiei aflați în întreținerea nemijlocită a acestora. Prin membrii ai familiei se înțelege soțul, soția, copiii și părinții avocaților.

ART. 6 Sumele ce se vor plăti cu titlu de ajutor excepțional pentru o singură solicitare nu vor putea depăși 10% din fondul total disponibil la momentul aprobării cererii, fără ca în cursul aceluiași an să poată fi acordate unui solicitant ajutoare financiare care să depășească 10% din Fondul de solidaritate.

CAP. 3 Acordarea ajutoarelor din Fondul de Solidaritate a Avocaților

ART. 7 Gestiunea curentă a Fondului se asigură de Comisia Permanentă.

ART. 8 Acordarea ajutoarelor din Fond se va face numai în baza unei solicitări scrise. Solicitățile vor fi depuse direct sau prin corespondență, la secretariatul U.N.B.R. și vor fi însoțite de înscrisuri doveditoare. Solicitarea va fi făcută de cel interesat, iar în cazul în care acesta nu se poate adresa personal, de soțul/soția, copiii sau părinții săi. Comisia Permanentă are dreptul de a cere solicitantului orice document și orice lămuriri necesare, în situația în care acesta din urmă nu a depus toate documentele și dovezile necesare soluționării cererii.

ART. 9 În cadrul criteriilor de analiză a cererilor de acordare a ajutorului, Comisia Permanentă va putea avea în vedere vechimea în avocatură a

solicitantului și perioada de timp în care acesta a cotizat la constituirea Fondului. Dacă apreciază necesar Comisia Permanentă poate solicita informații suplimentare sau punct de vedere al Consiliul Baroului din care face parte avocatul solicitant.

ART. 10 Comisia Permanentă a U.N.B.R. va analiza cererile în baza documentației medicale și a celorlalte documente solicitate și va emite decizie de admitere sau de respingere a cererii.

ART. 11 Decizia de respingere a cererii este irevocabilă.

ART. 12 (1) În cazul admiterii cererii de acordare a ajutorului, aceasta va fi supusă ratificării de către Consiliul U.N.B.R. în proxima ședință a acestuia.

(2) În cazuri de urgență maximă, când orice întârziere poate pune în pericol viața solicitantului ajutorului sau a membrului său de familie, Comisia Permanentă a U.N.B.R. poate aproba acordarea imediată a unui ajutor în cuantum de până la 50% din valoarea supusă ratificării Consiliului U.N.B.R.

ART. 13 Vor avea prioritate la aprobarea cererilor de ajutor, cazurile medicale cu șanse de supraviețuire în cazul administrării tratamentului.

ART. 14 În vederea analizării cererilor de acordare a ajutorului, Comisia Permanentă poate încheia protocoale de colaborare cu instituții medicale. Se va acorda prioritate instituțiilor medicale care doresc acordarea consultanței medicale de specialitate, *pro bono*. În cazul în care nu există instituții medicale care sunt doritoare să acorde consultanță medicală, *pro bono*, Comisia Permanentă va solicita oferte scrise de consultanță medicală contra cost. Aprobarea încheierii protocoalelor de colaborare contra cost cu instituții medicale se va face de Consiliul U.N.B.R. la propunerea Comisiei Permanente.

CAP. 4 Garanții

ART. 15 (1) Comisia Permanentă va aproba ajutorul, cu titlu de regulă, în forma plății directe către instituția medicală care acordă asistență medicală bolnavului.

(2) Dacă acest lucru nu este posibil sau se aprobă și alte cheltuieli decât contravaloarea asistenței medicale acordate, Comisia Permanentă va solicita beneficiarului ajutorului medical acordat din Fondul de Solidaritate al Avocaților o declarație pe proprie răspundere prin care acesta se obligă să folosească banii acordați exclusiv pentru tratamentul medical al persoanei bolnave și își asumă angajamentul de a restitui banii în cazul nefolosirii lor în acest scop. Comisia Permanentă are obligația de a verifica, inclusiv prin solicitarea ulterioară de acte justificative, că utilizarea ajutorului aprobat să se facă în scopul pentru care a fost aprobat. În situația în care Comisia Permanentă constată că beneficiarul ajutorului nu a folosit banii potrivit destinației încuviințate, va face toate demersurile, inclusiv cele judiciare, pentru recuperarea banilor plătiți cu titlu de ajutor din Fondul de Solidaritate a Avocaților.

CAP. 5 Sancțiuni

ART. 16 Refuzul de a contribui la constituirea fondului cu suma lunară mai sus menționată constituie abatere disciplinară. Consiliul Baroului, din oficiu, sau la cererea Comisiei Permanente poate declanșa procedura antrenării răspunderii disciplinare a avocatului care refuză să plătească contribuția la Fondul de Solidaritate a Avocaților o perioadă de minim 6 luni.

ART. 17 Neplata contribuției la Fondul de Solidaritate a Avocaților atrage pierderea dreptului avocatului de a beneficia de ajutor din partea Fondului.

+ANEXĂ nr. 2 la Decizia Comisiei Permanente nr. 140/03.06.2016

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

NATIONAL ASSOCIATION OF THE
ROMANIAN BARS UNION NATIONALE
DES BARREAUX DE ROUMANIE

București, Sector 5, Splaiul Independenței nr. 5,
Tel: 021/313.48.75; 021/316.07.39; Fax: 021/313.48.80

Operator înscris în Registrul de evidență a
prelucrărilor de date cu caracter personal la nr.
34779, 34781, 34782, 34783

CERERE DE AJUTOR DIN FONDUL DE SOLIDARITATE

FORMULARUL CERERII DE AJUTOR

I. INFORMAȚII PRIVIND SOLICITANTUL

I.1 SOLICITANT

Numele și prenumele: .....

Adresa poștală: .....

Adresa de poștă electronică: .....

Număr de telefon .....

Număr de fax ..... (dacă există)

I.2 SUMA SOLICITATĂ .....

I.3 CONTUL ÎN CARE SE SOLICITĂ VIRAREA SUMEI

Contul instituției sanitare: .....

sau

Alt cont decât cel al unei instituții sanitare:
.....

2. MOTIVUL SOLICITĂRII AJUTORULUI

**2.1 PERSOANA PENTRU CARE SE
SOLICITĂ AJUTORUL** .....

**2.2 DESCRIEREA SITUAȚIEI DE
FAPT** .....

**2.3 MENȚIUNI PRIVIND
SUPPORTAREA DE LA SISTEMUL
PUBLIC DE ASIGURĂRI DE
SĂNĂTATE PENTRU CARE A OPTAT
SOLICITANTUL (C.N.A.S., O.P.S.N.A.J.,
ETC) A COSTURILOR
TRATAMENTULUI SAU A
INTERVENȚIILOR MEDICALE ORI A
ALTOR COSTURI SOLICITATE**
.....

2.4 MENȚIUNI PRIVIND SITUAȚIA

PLĂȚILOR LA SISTEMUL PUBLIC DE ASIGURĂRI DE SĂNĂTATE PENTRU CARE A OPTAT SOLICITANTUL (C.N.A.S., O.P.S.N.A.J., ETC) .....

privind aprobarea funcționării Fondului de Solidaritate al Avocaților.

4 iunie 2016

2.5 DOCUMENTE DEPUSE ÎN SPRIJINUL CERERII

Se vor depune cel puțin următoarele documente:

1. copie de pe decizia de impunere finală pe anul anterior celui în care s-a formulat cererea;
2. copie de pe decizia de impunere anticipată pe anul în curs,
3. dovadă de la filiala CAA privind veniturile declarate pe anul anterior formulării cererii și anul în curs;
4. copie de pe documente medicale din care să reiasă necesitatea și urgența ajutorului;
5. declarația solicitantului ca se obliga să folosească suma aprobată numai în scopul pentru care a fost solicitată, iar în caz contrar se obligă a o restitui;
6. dovada plății contribuției la sistemul public de asigurări de sănătate pentru care a optat solicitantul (C.N.A.S., O.P.S.N.A.J., etc)
7. dovada adresării la sistem public de asigurări de sănătate pentru care a optat solicitantul și răspunsul primit;
8. dovada privind cheltuielile efectuate sau care urmează a fi efectuate;
9. alte documente relevante, la aprecierea solicitantului.

DATA	SEMNĂTURA
.....	.....
_____	_____

Hotărârea nr. 102 din 04 iunie 2016 a Consiliului U.N.B.R. prin care se modifică și se completează Hotărârea nr. 216 din 03 decembrie 2011 a Consiliului U.N.B.R.

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

CONSILIUL UNIUNII

HOTĂRÂREA nr. 102

În conformitate cu dispozițiile art. 66 lit. a), b) și c) din Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, cu modificările și completările ulterioare,

Ținând cont de experiența dobândită în acordarea ajutoarelor din Fondul de solidaritate a avocaților, așa cum este reglementat prin Hotărârea nr. 11/11 iunie 2011, prin care Congresul Avocaților a decis constituirea Fondului de Solidaritate al Avocaților, Hotărârea nr. 216/03 decembrie 2011, prin care Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România a hotărât aprobarea funcționării Fondului de Solidaritate al Avocaților, precum și Decizia Comisiei Permanente nr. 45/14.12.2012 pentru aprobarea Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate al Avocaților,

Luând act de Avizul favorabil al Comisiei Permanente, întrunită în ședința din 03.06.2016,

Având în vedere Avizul favorabil al Comisiei Centrale de Cenzori a UNBR,

Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România (în continuare U.N.B.R.), întrunit în ședința din **04.06.2016**,

HOTĂRĂȘTE:

Art. 1 – Hotărârea Consiliului UNBR nr. 216/03.12.2011 se modifică și se completează după cum urmează:

1. La art. 3, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Fondul se constituie din contribuțiile lunare obligatorii ale fiecărui avocat cu drept de exercitare a profesiei, în cuantum de minim 5 (cinci) lei. Avocații stagiați și avocații definitiv vor contribui cu aceeași sumă.”

2. Art. 4 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 4. - (1) Fondul va fi utilizat în vederea acordării de ajutoare excepționale, pentru cazuri medicale grave ori în alte situații excepționale legate de viața sau sănătatea persoanei, avocaților aflați în exercițiul profesiei sau pensionați definitiv, inclusiv membrilor familiei aflați în întreținerea nemijlocită a acestora.

(2) Prin membri ai familiei se înțeleg soțul, soția și copiii avocaților și părinții acestora, inclusiv beneficiarii unei pensii de urmaș, în cazul decesului avocatului întreținător.”.

3. La art. 5, alineatele (1), (2) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(1) Aprobarea cererilor de acordare a ajutoarelor medicale prin intermediul Fondului se face de către Comisia Permanentă a U.N.B.R., în baza actelor medicale sau a actelor ce dovedesc situația excepțională invocată, depuse în susținerea cererii de acordare a ajutorului și este supusă ratificării de către Consiliul U.N.B.R.

(2) Solicitățile vor fi depuse în scris, direct sau prin corespondență, la secretariatul U.N.B.R. și vor fi însoțite de înscrisurile doveditoare prevăzute în formularul cererii tip ce va fi stabilit prin decizia Comisiei Permanente. Solicitarea va fi făcută de avocat, iar în cazul în care acesta nu se poate adresa personal, de soțul/soția/copiii avocatului sau părinții acestora.

(4) Comisia Permanentă a U.N.B.R. va analiza cererile în baza documentației depuse și va emite decizie de admitere sau de respingere a cererii.”.

4. La art. 5, se introduce alineatul 4¹, cu următorul cuprins:

„(4¹) Pot fi acordate ajutoare pentru situații precum:

- cheltuielile medicale sunt acoperite integral de CAS și se solicită acoperirea unor cheltuieli adiacente datorate incapacității de muncă sau de alta natură;

- cheltuielile medicale sunt acoperite parțial de CAS și se solicită acoperirea diferenței și a unor cheltuieli adiacente datorate incapacității de muncă sau de alta natură;

- cheltuielile medicale nu sunt acoperite de CAS și se solicita acoperirea lor și a unor cheltuieli adiacente datorate incapacității de muncă sau de alta natură;

- petentul a optat pentru un serviciu medical privat, argumentând aceasta opțiune și se solicită acoperirea diferenței și a unor cheltuieli adiacente incapacității de muncă sau de alta natură;

- un membru al familiei necesită îngrijire îndelungată sau permanentă care determină imposibilitatea petentului de a munci;

- alte situații excepționale, apreciate ca atare de Comisia Permanentă, în conformitate cu art. 4 alin. (1).

5. La art. 6, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Este interzisă utilizarea oricărei sume din Fond pentru alte cheltuieli decât cele pentru acordarea ajutoarelor medicale sau care reies din alte situații excepționale legate de viața sau sănătatea persoanei, aprobate prin decizia Comisiei Permanente, ratificată prin decizia Consiliului U.N.B.R..

Art. 2. – (1) Se ratifică Decizia Comisiei Permanente nr. 139/03.06.2016 privind modificarea și completarea Deciziei Comisiei Permanente nr. 45/14.12.2012 pentru aprobarea Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților și a formularului-tip al cererii de acordare a ajutorului aprobat prin Decizia Comisiei Permanente nr. 81/25.10.2013, completată prin Decizia Comisiei Permanente nr. 177/30.01.2015 și Decizia Comisiei Permanente nr. 140/03.06.2016 pentru republicarea în formă consolidată a Regulamentului de Organizare și Funcționare a Fondului de Solidaritate a Avocaților și a Cererii tip de acordare a ajutorului din Fondul Fondului de Solidaritate a Avocaților.

(2) Prezenta Hotărâre va fi supusă ratificării Congresului avocaților, se afișează pe pagina web a Uniunii Naționale a Barourilor din România (www.unbr.ro) și se comunică prin e-mail membrilor Consiliului UNBR și barourilor, care vor asigura comunicarea hotărârii către membrii barourilor.

Art. 3. – Hotărârea Consiliului UNBR nr. 216/03 decembrie 2011, cu modificările și completările aduse prin prezenta hotărâre, se republică, dându-se textelor o nouă numerotare, după ratificarea de către Congresul Avocaților.

CONSILIUL U. N. B. R.